Üksiknumber 6 senti.

JÄRWA TEATAJA

Järwamaa häälekandja.

Toimetus ja talitus: Paides, Pikk 2, telef. 101, pk. 20. Talitus avatud igal äripäeval kella 9-st kuni kella 2-ni p. l. Abitalitus Tapal, Esplanaadi 2, telef. 78, pk. 33.

Ilmub kolm korda nädalas: igal esmaspäeval, keskнädalal ja reedel.
Kaasandeks alandat. hinnaga põllumajanduslik ajakiri „Eesti Talu".
Väljaandja: Ühisaldusühing „Järva Kirjastus".
Tegev- ja vastutav toimetaja Johannes Kaup.

„Järva Teataja" tellimishinnad:

1 kuu	Kr. 0.65	„Tõusv. Noor."	„Eesti Talunga"
3 kuud	„ 1.90	Kr. 2.20	Kr. 2.10
6 kuud	„ 3.70	„ 4.30	„ 4.10
12 kuud	„ 7.—	„ 8.20	„ 7.75

Tellimisi võetakse vastu alates iga kuu 1. või 15. kuupäevast.

Kuulutushinnad:
Esimesel leheküljel 10 s. ja tekstis 12 s. veerु mm. Viimasel küljel 5 senti millimeeter kuulutusveerul. Kuulutusi ja käsikirju võetakse vastu kella 3-ni igal lehe ilmumise eelpäeval.
Aadressi muutmine 25 senti.

Nr. 115. Paides, teisknädalal 5. oktoobril, 1938. aastal. 13. aastakäik.

Kuidas juhtida maale tööjõudu

Põllutööde haritipul tuleb suveks tuua taludesse töölisi teistelt tööaladelt.

Põllumajanduse tööjõu küsimused Põllutööministeeriumis kaalumisel.

Põllutööminister A. Tupitsi algatusel on Põllutööministeeriumis wõetud kaalumisele, kuidas põllumajanduse tööjõu küsimust senisest paremini korraldada. Teisipäewal oli selleks kokku kutsutud wastaw nõupidamine, millest wõtsid osa esindajad Põllutööministeeriumist, Teedeministeeriumist, Majandusministeeriumist ja Põllutöökojast. Nõupidamise eesmärgiks oli selgitada,

kuiwõrd on wõimalik teistelt aladelt põllutööde hooajaks tööjõudu juure wõtta,

ilma et teised tööalad selle all kannataksid.

Nõupidamine, mida juhatas põllutööministri abi dr. E. Terasmäe, leidis, et sel alal on wõimalik mitmeidki uuendusi läbi wiia.

Esijoones tuleks põllutööde hooajaks wabastada kõik tööd, mis annawad end teostada talwel. Nende tööde hulgas on näiteks maanteede sillutustööd, raudteeliinide parandustööd ja hoonete ehitused. Paljud niisugused tööd annawad korraldada nii, et neid teostataks rohkem kewaditi ja sügiseti,

mitte aga keskſuwel, mil põllumajanduses walitseb kõige suurem nõudmine tööjõu järele.

Samuti saaks ka maakorraldustöid ja maaparandustöid läbi wiia sama põhimõtte järele. Praegu on rohkesti saarlasi just keskſuwel ametis kraawide kaewamisega, mis wõtab põldudelt hulga tööjõudu ära. Samuti wõiks uudismaade premeerimisel nõuda, et riigi toetust antkas ainult nende tööde eest, mis on ette wõetud enne wõi pärast kõige kibedamat tööhooaega.

Üldiselt jõuti otsusele, et teatud ulatuses wabu tööjõude meil weel leidub, mida saab juhtida põllumajandusse. Nii juhiti tähelepanu, et mitmel pool on näha noori inimesi, kellede suhtes paistab, nagu ei oleks nad täie tööjõuga tööle rakendatud. Seetõttu tõsteti üles mõte, kas ei tuleks

sisse seada noormeestele sunduslikku tööteenistust maal,

et neid maatööga rohkem tutwustada. Tööteenistust wõiks aga sisse seada mitte kui karistust, waid kui teatawat kohustust oma isamaa wastu.

Edasi rõhutati weel wajadust maal korteriolude parandamiseks töölistele, mille suhtes ka Põllutööministeeriumis on juba wastawaid algatusi. Siis soowitati weel tööraamatute sisseseadmist, et kui näiteks muudelt tööaladelt suweks töölisi wõetakse üle põllutöödele, siis töölised hiljem jälle oma endise töö talweks tagasi saaksid. Seda küsimust aitaks korraldada just tööraamatute sisseseadmine.

Nõupidamisel leiti, et üksikasjaline selgitamine tööjõu reserwide kohta wõiks kuuluda uue komitee ülesandeisse, kes asub uurima põllumajanduse ratsionaliseerimise küsimusi. Ometi leiti, et kõigist pingutustest hoolimata wähemasti esialgu kodumaa tööjõududest ei jatku ning

paratamatult tuleb weel kasutada wälismaalt sisse toodud tööjõudu.

Nõupidamise tulemuse kohta tehakse ettekanne põllutööminister A. Tupitsile, kes seejärele otsustab, milliseid samme selle küsimuse korraldamiseks tuleb ette wõtta.

Uueks merejõudude juhataja mereväe-kapten Valev Mere.

Senine merejõudude juhataja mereväe-kapten V. M. Grenz lahkub teenistusest vanaduse tõttu.

Autotankide rügemendi ülemaks kol.-leitnant Joh. Remmel.

Wabariigi Presidendi K. Pätsi käskkirjaga relwastatud jõududele wabastatakse tegelikust sõjawäeteenistusest wanaduse tõttu merejõudude juhataja mereväe-kapten Valentin-Martin Grenz, VR 1/3, arwates 1-st nowembrist s. a.;

wiiakse üle ja määratakse teenistuse huwides, arwates 1. now. s. a. merejõudude staabi ülem mereväe-kapten Walew Mere, VR 1/3, merejõudude juhatajaks;

merelaewastiku diwisjoni ülem mereväekapten Rudolf Linnuste merejõudude staabiülemaks ja kapten-ltn. Joosep Pruun, VR 1/3, merelaewastiku diwisjonist sama diwisjoni ülemaks, mõlemad arwates 1 nowembrist s. a.

Kol.-ltn. Johannes Remmel, VR II/2 ja 3, sõjawägede staabist wiiakse üle ja määratakse teenistuse huwides autotankide rügemendi ülemaks, arwates 1. okt. s. a.

Vabariigi Presidendi K. Pätsi tänu lahkuvale merejõudude juhatajale.

Wabariigi President K. Päts oma käskkirjas relwastatud jõududele ütleb mereväekapten V. M. Grenzi lahkumisel tegelikust sõjawäeteenistusest:

„Mereväe-kapten Valentin-Martin Grenz astus Eesti sõjawäkke 22. now. 1918. a. ja wõttis osa Wabadussõjast sõjalaewastiku koosseisus. Merejõudude staabiülema kohal ta teenis 1. märtsist 1925. a. kuni 15. märtsini 1932. a., millal ta määrati merejõudude juhataja kohale, kus ta on töötanud pidewalt kuni käesolewa ajani. Mereväe-kapten V. M. Grenzi juhtimisel on meie merejõudude ajakohasele tasemele tõstmiseks tehtud palju püsiwat tööd ja sellest saawutatud tõhusaid tulemusi. Teenistuse kestel tunti mereväe-kapten V. M. Grenzi ausa, kohusetruu ja wastutuleliku ohwitserina. Mereväe-kapten V. M. Grenzi lahkumisel merejõudude juhataja ameti kohalt awaldan temale tänu hoolsa ja tagajärjerikka töö eest omal ametalal."

Uus merejõudude juhataja Valev Mere

on sündinud 17. detsembril 1893 Pärnumaal. Lõpetas Kuressaare ja Paldiski merekoolid ja Kroonlinna lipnikkude kursused 1915. aastal ja mereväe ohwitseride rahuaegsed kursused 1925. a., mille järele õppis kõrgemas sõjakoolis, mille lõpetas 1936. a. Eesti wäkke astus 1918. a. nowembris. Wabadussõja ajal teenis sõjalaew „Lembitu". Pärast Wabadussõda oli „Wambola" komanderiks, hiljem merekindluste ülema kohustetäitjaks, „Lennuki" komanderiks ja alates 1932. a. merejõudude staabiülemaks.

Tervitusi ja õnnitlusi President K. Pätsile.

„Wene rahwa 950 aasta ristimisejuubeli puhul korraldatud aktusel Narwa linna apostlik-õigeusulised ühes kirikupea metropoliit Aleksandriga õnnitlewad Teid, kõrgeauline hr. President, tänades Teid Teie wäsimatu töö eest Eesti maa ja kiriku kasuks, ning paluwad Kõigekõrgemalt Teile püsiwat terwist ja jõudu. Komitee nimel piiskop Pawel."

„Oma 15-dal aastapäewal Tallinna linna 21. algkooli pere terwitab Teid, kõrgeauline Wabariigi President, ja soowib Teie tähtsatele töödele õnnelikku kordaminekut. Koolijuhataja Murdmaa."

Wabariigi President K. Pätsi nimele on tulnud järgmised telegrammid:

„Terwitame Teid ja awaldame Teile suurimat tänu selle eest, et Teie isalikul hoolitsemisel on walminud haridustempel Mustwees, mida nüüd wõisime pidulikult awada. Mustwee reaalkooli ja algkooli maja awamisaktusest osawõtjad".

„Alatskiwi malewkond terwitab Teid, härra President, oma kahekümnenda aastapäewa puhul. Paapsi, malewkonna pealik".

Vabariigi Presidendile K. Pätsile käisid esinemas

teisipäewal sõjawäe warustuswalitsuse ülem kol. J. Martins, Haridusministeeriumi kutseoskuse osakonna põllumajanduslikkude kutsekoolide peainspektor J. Nõu ja Tallinna Tehnikaülikooli adjunktprofessor A. Linholm.

R. Gabrel vabastati riigikohtuliikme ametist.

Wabariigi Presidendi K. Pätsi käskkirjaga, mis antud eriõigusel, wabastatakse Riigikohtu tsiwiilosakonna liige Rudolf Gabrel riigikohtuniku ametist tema omal palwel haiguse tõttu, arwates 1. sept. k. a.

Loodetav ilm

neljapäewal, 6. oktoobril.

Merel põhu, maal keskmisest põhjani puhanguline edelatuuli. Muutlik pilwitus. Hoowihma. Temperatuur endine.

Minevik — Olevik — Tulevik...

Mõisaküla rahwas otsib oma linnale uut nime.

Teatawasti Mõisaküla linnawalitsus awaldas hiljuti linna elanikkonnale üleskutse, millele paluti kõikide kodanike kaasabi linnale uue nime leidmisel. Elanikke paluti oma ettepanekud selles asjas esitada linnawalitsusele hiljemalt laupäewaks, 8. oktoobriks.

Nüüd ongi linnawalitsusele saabunud juba terwe rida ettepanekuid uue nime leidmiseks. Leitakse, et Mõisaküla sobiks nimeks Teelahkme, Rabasoo, Wabriklinn, Raudaru, Metsküla jne. Ettepanekute seas ei puudu aga ka õige omapärased nimed, nagu Kehtima ja Wahetus. Keegi kodanik, nähtawasti inspireerituna Mõisaküla tähtsusest raudteeliiklemises, soowitab linna nimeks wõtta Ümberist.

Wärske linna ristiisade seas ei puudu aga ka naljahambad. Nii soowitab üks kodanik linnale uueks nimeks wõtta Minewik, teine arwab, et Mõisaküla asemel passiks hästi Olewik, kuna kolmas uue linna nimega soowitab koguni Tulewikku.

Pärast antud tähtaja möödumist lähewad kõik kodanike poolt tehtud ettepanekud nimemuutmise komisjoni, kes siis peab langetama lõpliku otsuse.

Hobune lõi tallimehel ninaluu puruks.

Joala mõisas Narwa lähedal juhtus hobuserautamisel õnnetus tallimehe Nikolai Murd'iga, 50 a. wana. Murd oli läinud mõisa sepa juurde hobust rautama, jäädes ise sepale abiks tõrkjat looma kinni hoidma. Rautamisel rabas hobune jala tallimehe käest lahti ja wirutas sellele hoobi näkku.

Tallimees langes hoobist meelemärkusetult maha ja ta toimetati Kreenholmi haiglasse, kus selgus, et hoop oli purustanud mehel ninaluu. Ka oli pealuu otsmikul mõranenud. Arstide arwates on mehel lootusi ellujäämiseks.

Poola neiu sünnitas Eestis lapse.

Tartumaal Konguta wallas sünnitas Kobilo mõisas teeniw Poola neiu lapse. Nädala pärast suri aga imik. Kohale kutsutud Elwa jaoskonnaarst leidis, et lapse surm oli tingitud seedimishäireist. Ema seletas, et ta hakanud last kohe pärast sünnitamist toitma leiwaga. Piima laps ei saanudki, waid ta ainukeseks toiduks oli leiwa ja suhkru segu. Poolatar tõendas, et tema kodumaal imikuid selliselt toidetawatki.

Jalgrattur sõitis Nuias auto ette.

Karksi rajooni konstaablile awaldas Karksis elutsewa Karl Runbeli autojuht Johannes Kits, et 3. sk. kell 15.45 on Nuia-Lilli 1. kl. maanteel umbes 1 km Nuiast sõitnud weoauto ette jalgrattur Jaak Salwi, eluk. Nuias. Salwi saanud hoobi auto juhiruumi uksega ja paisatud maanteele. Mees toimetati Nuia arsti juurde, kus selgus, et ta oli saanud wigastusi ja kriimustusi wasakule kulmule ja õlale, peale selle oli tal tuharal 3,5 sm pikkune sügaw haaw. Wigastused kuuluwad kergete liiki.

Auto sõitis surnuks hobuse,

Paaswere wallas, Paaswere-Ristil, umbes üks kilomeeter Tartu poole, juhtus liiklemisõnnetus, mille juures sai surma Järwamaa auto J—134 läbi Mustwees elawa Theodor Bashkirowi hobune. Loom tuli jalalnu murru tõttu kohapeal hukata. Bashkirow kalakauplejana oli teel Wassiwere küllasse. Kaani talu juures tahtis Bashkirow üle risttee minna, kuid samal hetkel sõitis risttee auto, mis ajas Bashkirowi hobusele otsa.

Soomlaste kalalaevastik saabus Purtse randa.

Esmaspäewal saabus Purtse randa soomlaste kalalaewastik, mis koosnes 4 purjekast. Soomlased tõid kaasa suurema soolakala laadungi, mida meie rannarahwaga wahetatakse toidukraami wastu.

Soomlaste tulek kujunes suursündmuseks rannarahwale. Kuna kalurid sellist kaubawahetust harrastawad juba aastaid, siis olakse üksteisega wanad tuttawad ja jällenägemist pühitseti muidugi „wiru walgega."

Soomlastega kaupa wahetama oli ilmunud talumehi isegi Alutaguselt, et endale talweks soetada soolakala tagawara.

Soomlased lahkuwad Purtsest kolmapäewa õhtul. Tagasisõiduga on meestel päris kiire, kuna wanad kalurid lähematel päewadel ennustawad suuremat sügis-tormi, siis tahetakse waikse merega jõuda kodusadamasse.

Maa soovib poolakaid talveks

Kõikjal kurdetakse põllutööliste puudust. — Poola põllutööliste kohta anti hea hinnang.

Põllutöökoda korraldas Poola põllutööliste pidajate keskel ankeedi, mille kohta on saabunud esimesi wastuseid. Ankeedis päriti andmeid Poola põllutööliste töökuse ja ülespidamise kohta, samuti küsiti selgitust asjaolu kohta, miks ei saada ümbruskonnas läbi oma töölistega. Ka peab ankeet lahendama küsimuse, palju meil wajatakse Poola põllutöölisi tulewaks suweks, kuna washawad andmed tuleb esitada Poola sotsiaalministeeriumile juba tulewa aasta algul.

Enamik peremeestest hindab Poola põllutöölisi headeks.

Nurinat on kuulda waid üksikute poolakate kohta. Peagu erandituult märgitakse ankeedis, et Poola põllutöölisi läheb waja ka tulewal suwel, kuna kõikjal on tunda põllutööliste puudust. Kohalikud wabad inimesed käiwad suwel tööl ehitustel, turbarabades ja wabrikutes, kus tööde hooajal on palgatingimused paremad. Huwitaw on tähendada, et

isegi Saaremaal kurdetakse põllutööliste puudust üle,

kuigi sealt tawaliselt walgub suwel mandrile wabu töökäsi. Tänawu esmakordselt wiibis Saaremaal põllutöödel ka poolakaid.

Põllutööliste puudust kõrwaldamiseks tehakse ankeedis mitmesuguseid ettepanekuid. Keegi talupidaja soowitab ehitada perekonnaga töölistele taludest eraldatud maale tööliskorterid, mis wõimaldaks wallalistele töölistele abiellumist. Sel juhtumil oleks töölisperekond seotud taluga, kelle maal ta ajub. Weel soowitatakse teha põllutöölist wastutawaks lepingu murdmise eest, et ei tekiks juhtumeid, kus tööline lahkub päewapealt, lastes end mõne teise perekonna poolt ära meelitada. Weel soowitatakse põllumajanduse tasuwuse tõstmist, et see suudaks wõistelda teiste tootmisharudega palgamaksmises ja muudes tingimustes.

Koos peremeeste keskel korraldatud ankeediga

saadeti laiali küsimuslehed ka Poola töölistele.

Nagu nendest wastustest selgub, on poolakad enamikus rahul oma peremeestega ja soowiwad peagu kõik järgnewal aastal sama peremehe juurde tagasi tulla. Paljud poolakad soowiwad Eestisse tööle jääda ka talweks. Peagu sugugi ei ole nurinat ka palga- ja toitlustamistingimuste kohta.

Paljud peremehed on awaldanud soowi poolakaid talweks tööle jätta.

Ankeedi andmete selgudes esitab Põllutöökoda Wab. Walitsusele palwe, et tarwilik arw poolakaid lubataks talweks Eestisse jätta.

Poola põllutöölisi oli meil tänawu tööl 3884 inimest, kellest 73 inimest wiibis siin juba eelmisest aastast saadik. Umbes 300 poolakat on perekondlikel põhjustel ja haiguste tõttu saadetud koju tagasi. Lepingu järele pidid meestöölised saama wähemalt 28 kr. 50 s. ja naistöölised 23 kr. kuus, kuid tegelikult maksid paljud peremehed neile palka rohkem. Kaks Poola naistöölist on tänawu suwel eestlastega abiellumud, üks neist Porkunis, teine Pärnu lähedal.

Leping poolakatega lõpeb 15. nowembril, kuid tegelikult hakatakse neid koju saatma juba warem.

Esimene echelon, umbes 500 poolakat, läheb teele arwatawasti 7. nowembril. Sellega saadetakse teel Sweciana maakonnast wõetud töölised. Teine niisama suur echelon läheb teele 10. nowembri paiku Postawy maakonna poolakatega.

„Hildat" raske päästa.

ETA. Helsingi, 5. oktoobril.

„Uusi Suomi" teatab aurik „Hilda" karilesattumise kohta Põhjalahes Jägaröreni lähedal täiendawalt, et õnnetust märgati kohe Holmö lootsijaamast, kuid tugewa lainetuse pärast lootsid ei pääsenud merehädalisele appi. Seejärele kutsuti raadio kaudu kohale päästelaewad „Hermes" Rootsist ja „Helios" Soomest. „Hilda" meeskond ja kapten püüdsid päästa endid oma päästepaadis, kuid see purunes wastu laewa küljge. Meeskond päästeti hiljem päästelaewade poolt. Wigastada saanud aurik on jäetud merele. „Hilda" oli teel Kemist Inglismaale. Laadungiks oli laewal 450 standardi puumaterjali.

Selgroolüli murd põhukoormalt kukkudes.

Tartumaal Konguta wallas sai kukkumisel selgroolüli murde Minna Pihlak, koh. konstaabli teenija. Naine oli hakanud põhukoorma otsas püüdma köit ja hobuse tõmbest peaga wastu maad kukkunud.

Esimest abi andis wigastatule Elwa jaoskonnaarst. Pihlak toimetati Tartu haiglasse rawimisele. Tal tuleb jääda põdema pikemaks ajaks.

Lehm pani kiirongi seisma.

Teisipäewa pärast lõunat, kui Narwa-Tallinna kiirrong oli jõudnud Sompa-Kohtla wahele, ilmus tee ääresti metsast raudteele otse ronai ette lehm, kes lähenewat raudruuna surmapõlgawalt jäi silmitsema. Et wältida pealesõitmist, peatati rong ja päitsik aeti raudteelt minema.

Petmisi Rakvere laadal.

Rakwere mihklilaat oli teisipäewal üsna rahwarohke nii maarahwalt kui ka kaubitsejailt, kes kõik platsid oma kaubalaudadega täitsid. Kaupmehed ja teised äritsejad arwestasid seda, et maarahwal on sügisel raha. Laada puhul oli Rakweres korraga neli tsirkust.

Äritehinguilt oli laat keskpärane. Hobusemüügil suurt elewust polnud, tehinguid sõlmiti kõigest 140. Hobuste hinnad olid keskmised, kõikudes enamasti 200—550 kr. piires, kuid ka odawamaid nahasetukaid müüdi ja osteti. Sarwloomi oli keskmiselt, hinnad kõikusid lihaloomadel 70—130 kr. piires. Põksaid pakuti rohkesti, hinnad 5—10 kr. tükk. Rohkesti oli wäljas ka wiljapuude müütajaid, osa laadaplatsist näis mingi puukoolina.

Naisparisniku ebaõnnestunud petmine.

Rakwere mihklilaadalt tahtsid endile talweks hobust osta wiis Mustweest päritolewat wenelast, kes selleks olid hoolikalt suwel kogunud raha. Kaubale saadi laadal ühe Tartust päritolewa naisparisniku Helene Poskaga, kelle pealtnäha ilusa hobuse eest makseti 330 kr. Pärast ostmist aga selgus, et hobune on tiisikuses. Mehed nõudsid müüjalt raha tagasi, kuid see ei tahtnud anda. Tekkis suur lärm ja kisa, mistõttu segas wahele kordnik, kes tahtis mehed toimetada kriminaalpolitseisse. Nähtawasti hakkas naisparisnik kartma ja enne kriminaalpolitseisse jõudmist andis meestele raha tagasi ning wõttis hobuse endale.

Hoopis kurwemalt läks aga kellelgi Wenewere w. elanikul, kes ostis Türil elutsewalt hobuseparisnikult Al. Laupmannilt hobuse, maksides 280 kr. Jällegi selgus, et hobune on tiisikuses, kuid L. keeldus hobust tagasi wõtmast ning ostjale raha tagasi andmast, põhjendades sellega, et tema olewat ütelnud enne raha maksmist, et hobusel on kopsu laienemine. Wenewere mees kawatseb katsuda õnne kohtu teel.

Riigijuhid kõnelevad Isamaaliidu keskkomitee täiskogus.

Täiskogu erakorraline koosolek tuleb kokku Tallinnas tuleval esmaspäeval.

Isamaaliidu keskkomitee täiskogu erakorraline koosolek tuleb kokku Tallinnas, Kaubandus-tööstuskoja saalis, Pikk 20, esmaspäewal, 10. oktoobril s. a. algusega kell 10 hommikul. Peale täiskogu ja keskjuhatuse liikmete ja aukülaliste wõtawad koosolekust osa ka kõikide maa- ja linnakomiteede juhatusliikmed. Kokku wõtab koosolekust osa umbes 300 Isamaaliidu tegelast.

Täiskogu koosoleku awamisele järgnewad päewakorra kohaselt kõned. Kõnedega esinewad Sõjawägede Ülemjuhataja kindral J. Laidoner, Peaminister K. Eenpalu ja Isamaaliidu esimees prof. J. Ulnots. Kõnedele järgnewad läbirääkimised.

Kõned antakse edasi raadio-ringhäälingu kaudu. Kogu maal korraldatakse kõnede raadio-ühiskuulamisi.

Isamaaliidu ringkondades walitseb suur elewus eelseiswa täiskogu wastu. Tegelikult keskkomitee täiskogu erakorraline kokkutulek tähendab poliitilise elu sügisese hooaja awamist. Huwi täiskogu wastu tõstab ka praegune olukord, mis wälispoliitiliselt on põnew ja pingerikas. Nagu kuulda, tulewad täiskogu koosolekul esitatud kõnedes käsitamisele nii Wabariigi Walitsuse kui ka Isamaaliidu tegewusele suunda andwad küsimused, samuti ka praegune wälispoliitiline olukord.

Õnnestunud lõikuspeod Petserimaal.

Isamaaliidu Laura ja Põlga osakonnad said lipud.

Pühapäewal, 2. oktoobril toimus Isamaaliidu Laura osakonna korraldusel Laura alewikus lõikuspidu, mis ilusa ilma tõttu õnnestus ülihästi. Lõikuspidu toimus eesti algkooli esisel platsil ja sellest wõttis osa 1000 inimese ümber lähemast ja kaugemast ümbruskonnast taluinimest — eestlast, wenelast ja lätlast. Samas õnnistati ka Isamaaliidu Laura ja Põlga osakondade lipud ning need anti osakondadele pidulikult üle.

Lõikuspidu algas kell 2 päewal, kusjuures wiljaanni ja lippude õnnistamist toimetasid õp. Buhman ja preester Wõstrow. Seejärele andis lipud Laura ja Põlga osakondadele üle Isamaaliidu Petseri maakomitee nimel komitee sekretär Paul Wahi, kes esines ühtlasi päewakohase pidukõnega eesti keeles. Wenekeelse kõnega esines Riigiwolikogu liige G. Orlow. Lõikuspidu aktust kaunistasid Laura Eesti Haridusseltsi segakoori ja K. L. Laura laskurkompanii puhtpillideorkestri ettekanded. Seldi rohkelt tervitusi kohapealsete organisatsioonide poolt nii lippe saanud Isamaaliidu osakondadele kui ka Laura rahwale. Aktus lõppes hümniga.

Samal päewal toimus lõikuspidu ka Isamaaliidu Petseri walla osakonna korraldusel Matsuri külas, mis samuti läks korda suurejooneliselt. Waimuliku talituse pidas siin preester E. Werchohstinski, kuna pidukõnega esines Isamaaliidu Petseri maakomitee esimees J. Sander.

Isamaaliidu osakondadele uusi juhatusi.

Pühapäewal, 2. oktoobril peeti mitmel pool Petserimaal Isamaaliidu osakondade koosolekuid, kus waliti juhatusse uusi isikuid. Ojawere osakonna juhatusse waliti: Feodor Link — esimees; Paul Wiitka — abiesimees; Ewald Oper — laekur; Adele Oper — kirjatoimetaja; Grigori Link — abikirjatoimetaja. Rewisjonikomisjoni said Eduard Saks, Nikolai Suwi ja Aleksander Neeme. Saadikuks maakomiteesse waliti Ewald Oper.

Rootowa osakonna juhatusse waliti Peeter Kukk — esimees; Hugo Täht — abiesimees; Jakob Lind — sekretär; Jaan Wiitol — laekur; Herman Ups — ameitta juhatusliige.

Mäe osakonna juhatuse moodustawad: Nigul Kaliste, Wiljar Laaneots, Oswald Hiie, Mihkel Rajaste, Johannes Teigar, Paul Soomik ja Arwo Wabarna. Rewisjonikomisjoni kuuluwad: Walli Teedre, Daniel Ristpõld ja Jaan Anipar. Saadik maakomiteesse jäeti juhatuse walida.

Värsked õunad jõuluks.

Rakweres agronoom Kruusenbergi aias on õunapuud teiskordselt õitsema hakanud. Aia omaniku poolt on pikemat aega teostatud wastawaid ümberpookimise töid. Nagu jutustab agr. Kruusenberg, on sel teel wõimalik õunapuudelt saada ka kahekordset saaki, kui wõimaldada wiljapuudele kunstlikult suwiseid kaswutingimusi, kus puuwili walmiks jõulupühiks wõi uueks aastaks. Samasuguseid katseid on waremalt tehtud Tartu Ülikooli kaswuhoones, mis häid tulemusi on andnud.

Maasikad Riia rannal annavad uut saaki.

ETA. Riia, 5. oktoobril.

Kestwate päikesepaisteliste sügispäewade tagajärjel on, nagu „Rits" teatab, maasikaaedades Riia rannal oodata teist saaki.

Riigikogu astub kokku teisipäewal.

Korralise istungjärgu avamise puhul jumalateenistused piiskoplikus Toomkirikus ja Aleksandri katedraalis.

Riigikogu üldkoosoleku juhatus pidas oma järjekorralise koosoleku teisipäewa õhtul kell pool 8. Koosolekul, mis kestis kella ¾11-ni õht., olid arutusel kodukorda puutuwad küsimused. Samal koosolekul otsustati Riigiwolikogu ja Riiginõukogu ühine koosolek — sügisese korralise istungjärgu awakoosolek — kokku kutsuda teisipäewal, 11. oktoobril kell 1 päewal.

Koosolek astub kokku Riigiwolikogu ruumides. Tema päewakorras on esialgselt ette nähtud peale koosoleku awamise — Riigikogu üldkoosoleku üldkomisjoni moodustamine. Koosoleku päewakord tuleb takse alustada juba eelolewa aasta warakewadel, nõnda et hoonet wõidaks osaliselt kasutama hakata juba tulewal suwel.

Laagri asukoht on looduslikult kaunis ja kõikide ettenähtud hoonete walmimisel töötab Walgerand kujuneda kodutütardele meeldiwaks suwekoduks.

lõplikule arutusele Riigikogu üldkoosoleku juhatuse koosolekul, milline kokku astub weel täna õhtul.

Sügisese korralise istungjärgu awakoosoleku eel toimuwad kell 12 päewal jumalateenistused piiskoplikus Toomkirikus ja Aleksandri katedraalis Toompeal. Piiskoplikus Toomkirikus peab jumalateenistust piiskop H. B. Rahamägi, Aleksandri katedraalis — metropoliit Aleksander. Kutsed jumalateenistusest osawõtuks saadetakse kõigile parlamendi liikmetele.

Riigikogu üldkoosoleku juhatuses on praegu koostamisel ja läbiwaatamisel Riigiwolikogu ja Riiginõukogu kodukorra eelnõu. Mõlemad seadusandlikud kojad töötasid senini Rahwuskogu ja endise Riigikogu kodukordade alusel. Wiimased ei rahulda aga kahekojalise parlamendi töö nõudeid. Eelnõu wastuwõtmist juhatuse poolt on oodata lähemal ajal.

Arwatawasti esitab juhatus uue kodukorra eelnõu Riigikogu kodukorra komisjonile parlamendi istungjärgu algusel.

Walgerannas algab laagri püstitamine.

Maa-ala kodutütarde peastaabile mõõdeti välja. — Peahoone püstitatakse juba tulevaks suveks.

Teatawasti otsustas Wabariigi Walitsus hiljuti kodutütarde peastaabile lubada Pärnumaalt, Pärnu linna lähedal asetsewast Walgeranna-nimelisest maakohast kolme hektaari suuruse maa-ala, millele kodutütarde peastaap ehitab üleriigilise alatise laagrikoha kodutütardele.

Teisipäewal, 4. skp., toimuski Walgerannas wastawalt Wabariigi Walitsuse ülalmainitud otsusele maa-ala wäljamõõtmine. Mõõtmise juures wiibisid riigikontrolli esindajad, kaitseliidu Pärnumaa malewa pealik major T. Awingo, Audru metsaülem dr. P. Reim, Pärnu supelinspektor Ed. Illermaa ja Pärnu linna abimetsaülem E. Toome. Samas toimus ka laagriplatsilt eemaldamisele tulewa metsa hindamine.

Kodutütarde uus laagriplats asetseb Walgeranna kohwiku ja Kirbu jõe wahelisel maaalal, senisest laagriplatsist pisut rohkem kohwiku poole. Laagri peahoone ehitatakse merekaldale, kõrgele liiwadüünile, kuna ringkondade hooned püstitatakse sõõrikujulises asetuses metsa. Peahoone ehitustöödega kawatse-

Uus valitsus Tshehhis.

Kindral Syrovy jäi pea- ja sõjaministriks. — Kolm slovakki valitsuses.

Tshehhi sideohvitseridele tungiti kallale.

ETA. Praha, 5. oktoobril.

(Havas.) Egerist teatatakse, et Tshehhoslowakkia sideohwitserid, kes sõitsid eile autoga Egeri, et astuda kontakti Saksa sõjawäe esindajatega, on langenud kallaletungi ohwriks. Neid on rünnanud umbes 50 relwastatud isikut, kes desarmeerisid Tshehhi ohwitserid ja wõtsid neilt ära kõik pakid, kuigi ohwitseridel olid wastawad wolitused, mis olid redigeeritud kahes keeles. Alles pärast Hitleri lahkumist Egerist ohwitserid toimetati politseikomissariaati, kus neile anti tagasi osa nende pakkidest. Hiljem kaks Saksa kindralit andsid Tshehhi ohwitseridele tagasi nende relwad.

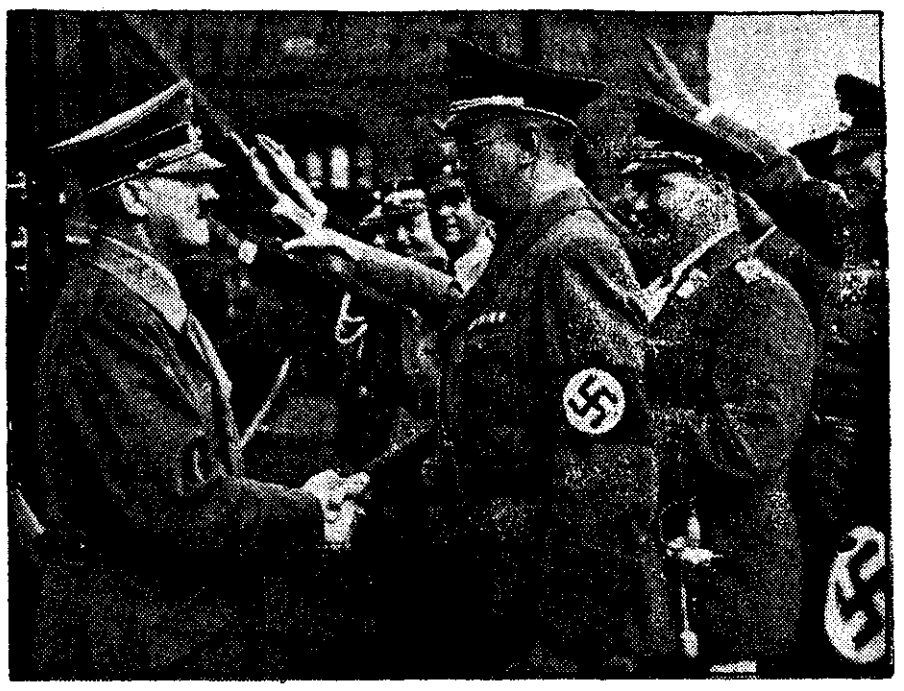

Hitler tervitab Konrad Henleini.

Hitler Karlsbadis.

Linn haakristilippudes.

ETA. Karlsbad, 5. oktoobril.

(DNB.) Saksa wäed on eile ennelõunat sisse marssinud Karlsbadi lennueskadrillide kindlustusel. Kogu linna elanikkond on kogunenud tänawaile, terwitades waimustatult Saksa wägesid. Linn on ehitud haakristilippudega. Lõuna paiku saabus autoga Karlsbadi ka Hitler, kellele awaldati elawaid kiiduawaldusi. Teatriplatsile oli kogunenud suur rahwahulk. Pärast saabumist mainitud platsile Hitler möödus aukompaniidest. Seejärele Hitler läks Konrad Henleini saatel teatri rõdule, mis on ehitud lippudega ja pärgadega. Rõdult Hitler pidas elanikele lühikese kõne, milles ta ütles muuseas, et nüüd tuleb süwendada rahwa ühtlust. Lõpuks Hitler puudutas abinõusid, mida tuleb tarwitusele wõtta Sudeedimaal, kui ka üleschitusprogrammi, mille teostamisega alustatakse kohe. Pärast Hitleri kõnet rahwahulk laulis isamaalisi laule. Oma kõne lõppedes Hitler jäi rõdule weel mitmeks minutiks, tänades juubeldawat rahwast kiiduawalduste eest.

ETA. Praha, 5. oktoobril.

(Reuter.) Tshehhoslowakkia walitsus lahkus ametist.

ETA. Praha, 5. oktoobril.

(Reuter.) Kindral Syrowy on moodustanud uue walitsuse. Ta on ühtlasi sõjaministriks. Teised walitsuseliikmed on järgmised: välisminister — endine Tshehhoslowakkia saadik Roomas Chvalkovsky, sisevminister — Czerny, rahaminister — Kalfus, hoolekandeminister — Zenkl, kuna sookolite president Bukhowsky on portsellita minister. Peale selle kuulub walitsusse weel kolm slowakki, nimelt Karwas, Caidad ja Sajnor.

ETA. Berliin, 5. oktoobril.

(DNB.) Sõjawägede ülemjuhatus teatab, et wäeosad kahurwäekindral von Reichenau juhatusel jatkasid eile kolmanda tsooni okupeerimist.

Briti leegionärid jalutuskeppidega

korda pidama rahvahääletuse ajal Tshehhis.

ETA. London, 5. oktoobril.

(Reuter.) Täna alustati 1.000 mehe walimist Briti leegionäride hulgast, kes saadetakse Sudeedimaale, et teostada seal politseiteenistust rahwahääletuse ajal. Wäljawalitud leegionärid kannawad ühtlast riietust, nimelt sinist mundrit. Neile ei anta relwi, waid nad warustatakse jalutuskeppidega. Kõigile makstakse ühtlast tasu, waatamata nende endistele ametitele. Tshehhoslowakkiasse saadetawate Briti leegionäride juhatajaks on sir Francis Featherstone-Goodley.

Amnestia Schuschnigg'ile

Sudeedimaa vallutamise pühitsemiseks.

ETA. Wiin, 5. oktoobril.

(Reuter.) Üks Saksa ametlik isik on seletanud, et Saksa kawatseb anda amnestia poliitilistele wangidele, nende seas ka endisele Austria liidukantslerile dr. Schuschniggile, et sellega pühitseda Sudeedimaa langemist Kolmanda riigi alla. Ent kinnitatakse, et protsess Schuschniggi wastu toimub igal juhul. Protsess, mis peetakse Wiinis, toimuwat hiljemalt järgmisel kuul.

Tshehhi loovutab ka ungarlased?

Väed evakueeruvad piiriäärseist ringkonnist.

ETA. Budapest, 5. okt.

(DNB.) Tshehhoslowakkia-Ungari piirilt teatatakse, et Tshehhi sõjawägi olewat hakanud ewakueeruma sealseist piiriäärseist ringkonnist.

ETA. Praha, 5. oktoobril.

(DNB.) Ungari walitsus on saatnud oma siinse saadiku kaudu Tshehhoslowakkia walitsusele uue noodi, milles awaldatakse lootust, et läbirääkimised Tshehhoslowakkiaga toimuwad sõbralikus õhkkonnas. Et läbirääkimised areneksid wastawas õhkkonnas, selleks on wajalik kohe täita teatawad nõudmised, nimelt: 1) tuleb kohe wabastada kõik ungarlased, kes on wangistatud poliitiliste süütegude pärast, 2) kõik Ungari rahwusest sõdurid tuleb kohe wabastada Tshehhi armeest ja lubada neile tagasi pöörduda Ungari, 3) tuleb moodustada eriline üksus, kelle ülesandeks on kaitsta kodanike elu ja warandust ja säilitada korda küsimuse alla tulewates maakondades, 4) tuleb teostada Ungarile loowutatawate maakondade sümboolne okupeerimine, kusjuures Ungari wäed wõiksid kohe sisse marssida kahte wõi kolme linna Ungari-Tshehhi piiri ääres, 5) Ungari walitsus teeb ettepaneku alustada Ungari-Tshehhi läbirääkimisi Komornis 6. oktoobril kell 16. Ungari delegatsiooni juhiks on wälisminister Kanya.

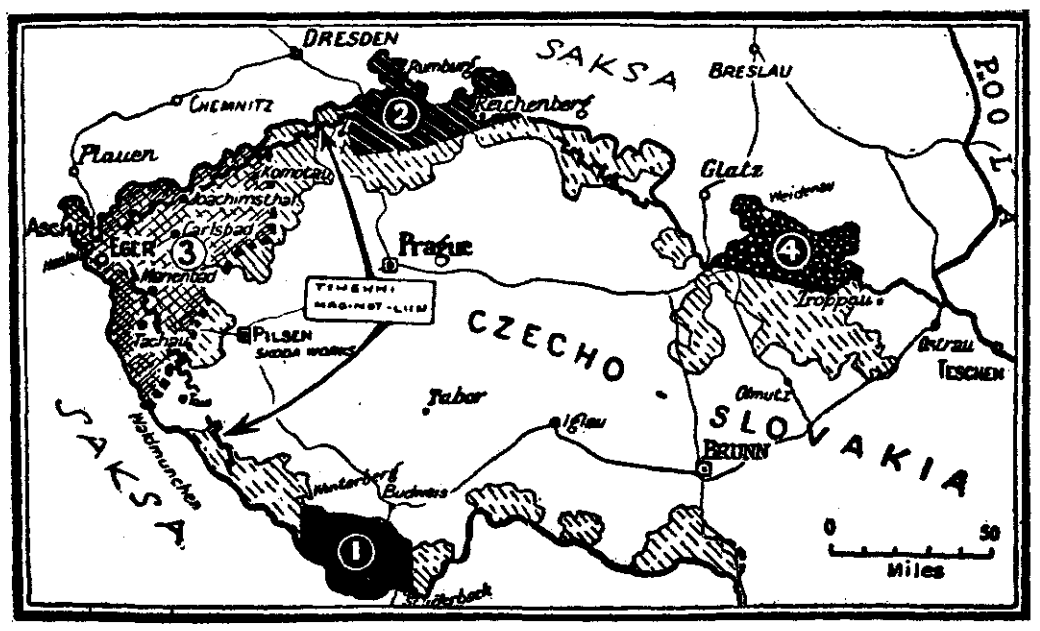

Need maa-alad kaotab Tshehhi.

Kaardil on numbritega märgitud need piirkonnad Tshehhoslovakkiast, millede üleandmine Saksa vägedele toimub esimeses järjekorras 1. oktoobrist saadik.

1.—2. oktoobril okupeeriti piirkond 1; 2.—3. oktoobril marssisid Saksa väed sisse piirkonda nr. 2; praegu, s. o. 3.—5. oktoobrini toimub piirkonna nr. 3 ülevõtmine; piirkond nr. 4 läheb sakslaste valdusesse 6.—7. oktoobril.

Teised maa-alad, milledes sakslased moodustavad elanikkonna enamuse, määratakse kindlaks rahvusvahelise komisjoni poolt ja antakse sakslastele üle 10. oktoobriks. Need on üldjoontes maa-alad, mis meie kaardil on kergelt viirutatud.

Müncheni kokkuleppega omandab Saksamaa otseselt: raadiumi-kaevandused Joachimsthalis; suuri kivisõe-alasid ning tinakaevandusi; rikkalikult metsa-alasid; rauatööstusi, klaasitööstusi, õlletööstusi; kuulsaid tervisveteallikaid Karlsbadis, Marienbadis, Franzenbadis; 3.500.000 uut kodanikku.

Tshehhoslovakkia säilitab oma kuulsad relvatööstused ja õlletehased Pilsenis. Nagu kaardilt näha, langeb Tshehhoslovakkia senine kindlustusvöönd (n.n. Tshehhi Maginot-liin) samuti suures ulatuses Saksamaa valdusesse.

Ruteenid nõuavad autonoomiat.

ETA. Praha, 5. oktoobril.

(Havas.) Peaminister kindral Syrovy wõttis täna wastu Alam-Karpaatide kuberneri, kes nõudis laiaulatusliku territoriaalse autonoomia kohest andmist Alam-Karpaatide prowintsile, kus elawad ruteenlased.

Prof. Puusepp Itaalia kuningliku akadeemia auliikmeks.

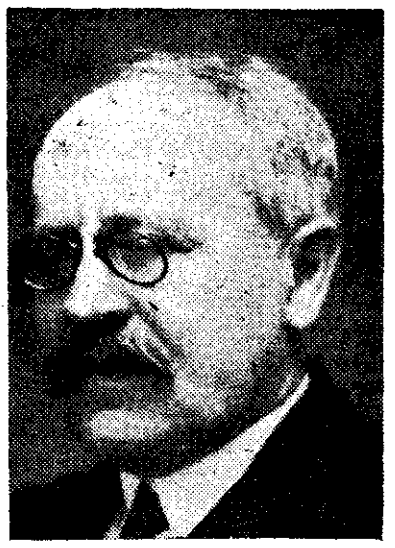

Prof. L. Puusepp.

Professor L. Puusepp on walitud Itaalia kuningliku Ferrara akadeemia auliikmeks. Walimine toimus juba warem, kuid nüüd on walimine Itaalia kuninga poolt kinnitamist leidnud. Ühes sellega akadeemia saatis prof. L. Puusepale sellekohase teate.

Taluniku surm auto all Virumaal.

Teisipäewa õhtul kella ½6 ajal sai auto all surma Wirumaal Haljala wallas, Arkna ja Põdruse wahelisel Tallinna-Narwa maantee osal, Aleksander Traus, Haljala walla Tatruse küla põllupidaja. Trausile sõitis peale weoauto U-161, mida juhtis August Ristmets.

Traus oli jalgrattal teel Rakwere laadalt koju. Maanteel oli liikumas palju laadalisi. Weoauto U 161, milline oli metsaweolt tagasiteel Tallinnast, wastu sõites kaotas Traus näiliselt walitsemise jalgratta üle ning sõitis õiget kätt liikuwale autole otse ette. Kokkupõrkel purunes jalgratas ning Aleksander Traus ise sai surma silmapilkselt. Politseiwõimud, kes juhtumise kohta juurdlust alustasid, toimetasid taluniku laiba Rakwere lahkamisele.

Surmasaanud Traus oli abielus. Otsasõitnud auto kuulus Küti walla, Näsu küla [illegible] Kalale.

Paju monument kantakse kokku rahva poolt.

Paju lahinguwälja monumendi ehitamisetööd edenewad jõudsasti. Hiljuti aitasid monumendi ehitamisetöödel kaasa Kuperjanowi pataljoni ohwitserid ja partisanid. Selleks õhutatuna wõttis pühapäewal ehitustöödest osa Sooru walla kodanikkond juba teistkordselt. Eelolewal pühapäewal asub ehitustöödele Walga linna malewkond, kuna mulla kokkuwedamiseks wajalikud hobused annawad Tõlliste põllupidajad. Ka teiste ümbruskonna waldade poolt on awaldatud soowi ehitustöödel kaasa aidata.

Soodsate ilmastikuolude puhul loodetakse wajalik kwantum mulda weel sel sügisel kokku kanda, et kõngas talwel tarwilikult wajuda saaks. Kewadeks jääb siis monumendi wäliselt wiimistlemine ja ümbruse korrastamine ning on wõimalik, et juba eelolewal suwel toimub monumendi awamine.

Petseri laadal osteti 14 vagunit linaseemet.

Esmaspäewal, 3. oktoobril peetud Petseri laat oli eriti rikas linaseemnete poolest ja linaärid ostsid seemet kokku 14 waguni ümber. Linaseemne kilost makseti 15—16 senti.

Linu oli laadale toodud aga weel wäga wähe, waid 10—15 kaalu.

Raske õnnetus Vastseliina kirikulisega.

Wõrumaal Wastseliina wallas juhtus pühapäewal kella 2 paiku päewal raske õnnetus.

Wastseliina kirikust hobusega teel kodu poole olewale sama walla elanikule 40-a. Aliide Kukke'le sõitis keegi teine kirikuline hobusega järele. Millegi pärast hakkas järelsõitew hobune lõhkuma. Loom hüppas üle eelsõitwa wankri, millel istus Kukke. Wanker paiskus kraawi kummuli ja jäi koos sõitjaga teise wankri alla. Aliide Kukke toimetati meelemärkuseta olekus Wõrn linna haiglasse, kus selgus, et temal on raskeid haawu peas ja kehal. Wigastatu seisukord on wäga raske, kuid arstid loodawad tema elujäämist.

Rehepeksumasin röövis jala.

Wõrumaal, Krabi wallas leidis aset 2. oktoobri õhtul õnnetus rehepeksul Jaan Tikase talus. Rehepeksu töö lõpetades kukkus Tikas parema jalaga weel pooleldi käiwa masina trumlisse. Mootor peatati ja Tikas kisti masina wahelt wälja. Selgus, et temal oli purunenud parem labajalg täielikult. Õnnetu toimetati Wõru haiglasse, kus amputeeriti wigastatud jalg poolest säärest saadik. Jaan Tikas on 37 a. wana, wäikekohapidaja ja perekonnainimene.

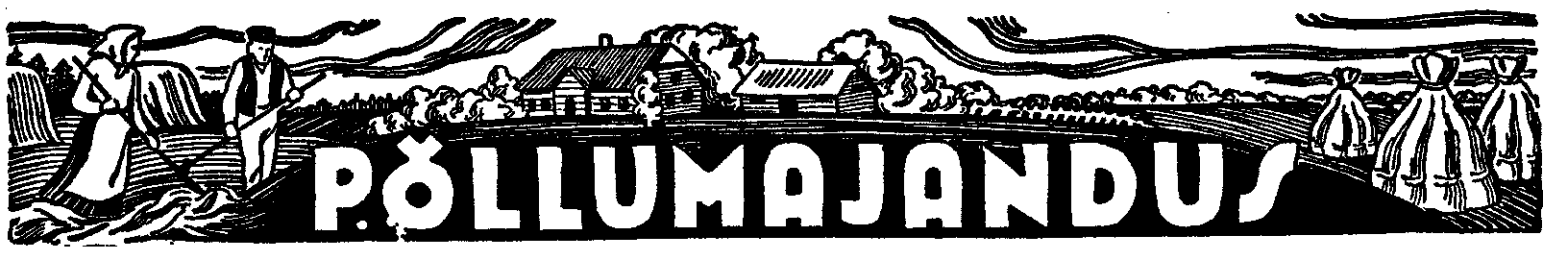

Karjalaudatööde ratsionaliseerimisest.

Kuusiku Katsejaama poolt uuriti üksikute laudatööde ajanõudlust. Puhaslaudas on töökulu loomade taltamisel 20 prots. vähem kui sõnnikulaudas.

Karjalaut nõuab talwel talus kõige rohkem tööd. Loomade söötmine, jootmine, söödatagawarade lauda juure toimetamine, lüpsmine, loomade puhastamine, asemete tasandamine, sõnniku wäljawedu jne., need on kõik tööd, mis tuleb laudas päew-päewalt teha, ilma et ühtegi päewa saaks wahele jätta. Laudatöö wõib talus kerge ja mõnus olla, kui söödatagawarad on hästi käepärast, kui loomad on puhtad. Seewastu jälle, kui sööta ja wett peab lauta kaugemalt tooma, on see töö raske ja ebamugav. Ka nõuab üks karjalaut tööd rohkem kui teine.

Et uurida lähemalt karjalauda töid, teostati Kuusiku katsejaama poolt mitmetes majapidamistes tööde peale minewa aja ülesmärkimist.

Nagu wastawad wõrdlused puhas- ja sõnnikulautade kohta näitasid, toimub söötmine puhaslautades terwelt 20 prots. wõrra wähema ajakuluga kui sõnnikulaudas. Wähemat ajakulu wõtmaldab siin otstarbekohane sisustus. Üksikutest töötõstetest söötmisel on eriti palju aega wõtnud toorsöötade purustamine ja pesemine käsitsi. Ajakulu nimetatud tööde kohta kõigub ühele lehmale 0,5 minutist kuni 7 minutini. Siin tuleb purustamiseks ja pesemiseks otstarbekohased nõud ja sissesead muretseda.

Wäga suur ajakulu wahe on üksikutes lautades ka loomade jootmisel. Kui automaatjootmisega puhaslaudas jootmisel nõuab töö ainult weel pumpamine weepaaki, siis hallwasti korrastatud laudas, kus wesi kantakse ämbritega wäljasolewast kaewust, on loomade jootmine üks raskemaid töid.

Jõusöötade sõõtmiseks olgu erilised künad igale loomale, kuhu saab jõusööta sisse asetada. Lautades, kus puudusid alalised jõusööda künad, oli ajakulu kaks korda suurem kui künadega lautades. Ka teeb asjata ajakulu jõusööda niisutamine.

Kõrssööda etteandmise kiirus oleneb söödalatwa ehitusest. Seal, kus saab kõrssööta anda loomile ette looma eest wahekäigust, läheb töö palju kiiremini kui laudas, kus tuleb igale lehmale tagantpoolt sööt ette wiia. Ka kulub palju aega siis, kui kõrssöödt tuleb kaugelt teisest hoonest tuua.

Künade puhastamine nõuab ka korraliku sõime korral palju wähem aega kui ebaotstarbekohase sõime juures.

Turba ja aluspõhu allapanek nõuab sõnnikulaudas üle poole rohkem aega kui puhaslaudas.

Ka lüpsil saadi ajakulu mõttes wäga mitmesuguseid tulemusi. Nii andis hea lüpsioskus 30—40 prots. aja kokkuhoidu.

Neid saadud tulemusi peaksid põllumehed oma lautade korraldamisel ja uute lautade ehitamisel ära kasutama.

Pölwekaitse.

Põlvekaitse teeb kartulivõtmise töö mugavaks.

Vanast autokummist valmistatud põlvekaitse seestvaade.

Põllutööd maas, nagu umbrohu kitkumine, kartuliwõtmine, naeri koristamine jne. on palju kergemad teha põlwili maas olles, kui kummargil seljaga. Kaunane põlwili olemine teeb aga põlwed haigeks, niiske maa teeb riided ja jalad märjaks — riietus saab rikutud. Need on pahed, mida körwaldab meie pildil kujutatud põlwekaitse.

Põlwekaitse tehakse wanast autokummist. Selleks wõetakse umbes 30 sm. pikkune tükk autokummi. Umbes 10 sm. kanguselt pistu längus olewast otsast lõigatakse mõlemast äärest 9 sm sügawuselt sisse ja painutatakse siis see ülemine osa lõike kohalt sisse, nii et sünnib umbes põlwe kumeruse kujn ja kinnitatakse siis needidega alumise osa külge. Pehmuse saawutamiseks tehakse mõnest wanast riidetükist sobiw padi, mis mererohu wõi heinaga täidetakse. Põlwekaitse kinnitatakse jala ääre külge paelaga, mis on kinnitatud kumbagi ääre külge.

Odawat fosforiiti uudismaaharijaile.

Eelmiste aastate eeskujul antakse ka tänawu uudismaaharijaile fosforiiti soodustatud hinnaga, nimelt kr. 2,25 kwintaal (kott) franko wagun Tallinnas. Odawat fosforiiti antakse iga ülesharitud uudismaa hektaari kohta kuni 3 kotti. Kuna fosforiiti on wõimalik wälja anda piiratud hulgal, s. o. 20.000 kotti, siis toimub fosforiidi andmine ainult registreeritud uudismaaharijaile, kes omawad wastawa töödekaustiku ning on töid läbi wiinud. Fosforiidi saamiseks tuleb pöörduda kohaliku maatulunduskonsulendi poole, kes korraldab fosforiidi tellimist. Tellimisel tuleb raha ette maksta. Tellimiste wastuwõtmine kestab kuni 20. okt., kuid wõib lõppeda ka warem, kui konwendile määratud fosforiidi hulk on läbi.

Fosforiidi wäljasaatmine toimub tellimiste järjekorra järjekorras. Teated fosforiidi kohalejõudmisest saadab tellijaile maatulunduskonsulent. Tellijad on kohustatud fosforiidile järele tulema filmapilguks, mil wagun jaama jõuab. Kui selleks ajaks ei ole järele tulnud, tuleb tasuda ka fosforiidi laitu paigutamise- ja hoiukulud.

Peale fosforiidi hinna, kr. 2,25 kott, tuleb fosforiiditellijail tasuda ka fosforiidi weokulud ja tellimise korraldamisega ühenduses olewad posti- ja asjaajamise kulud.

Arwestades uudismaaharijate arwu konwentides, samuti ülesharitud ha-de arwu ning asjaolu, et fosforiidi wäljasaatmine peab toimuma täiswagunite kaupa, on wäljaandmisele kuuluw 20.000 kotti fosforiiti määratud konwentide järgi järgmiselt:

1. Wirumaa konwendid: igale 170 kotti. Kokku 1870 kotti.

2. Järwamaa konwendid: Türi 800 k., Ambla ja Paide à 340 k., ning teised à 170 kotti. Kokku 1820 kotti.

3. Harjumaa konwendid: Kuusalu 200 k., Rapla 680 k., Kloostri ja Kohila à 510 k. ning teised à 340 kotti. Kokku 3260 kotti.

4. Läänemaa konwendid: Noarootsi ja Haapsalu à 510 kotti, Märjamaa, Wigala ja Kullamaa à 340 k. ning teised à 200 kotti. Kokku 2300 kotti.

5. Saaremaa konwendid: Pärsamaa 500 k., Pöide ja Kuressaare à 300 k., ning teised à 100 kotti. Kokku 1300 kotti.

6. Pärnumaa konwendid:: Pärnu, Audru ja Wändra à 510 k., teised à 340 kotti. Kokku 2550 kotti.

7. Wiljandimaa konwendid: Suure-Jaani 680 k., Tarwastu 100 k., ning teised à 340 kotti. Kokku 2140 kotti.

8. Tartumaa konwendid: Jõgewa ja Woldi à 510 k., ning teised à 170 kotti. Kokku 2380 kotti.

9. Walgamaa konwendid: igale 170 kotti. Kokku 510 kotti.

10. Wõrumaa konwendid: igale 170 kotti. Kokku 1190 kotti.

11. Petserimaa konwendid: igale 170 kotti. Kokku 680 kotti.

Uusi pullijaamu.

Põllutöökoja abiraha toetusel on asutatud järgmised pullijaamad:

Eesti punase tõukarja alal:

1. L. Saluste, Laiuse w., Kiwijärwe k. Tartumaal.
2. E. Luts, U.-Põltsamaa w., Trausi t. Wiljandimaal.
3. L. Grünwald, Kuremaa w., Papi t., Tartumaal.
4. W. Keerdoja, Wao w. ja af., Wirumaal.
5. H. Tanneberg, Wao w., Mõisamaa k., Wirumaal.
6. J. Madisson, Laanemetsa w., Kallina t., Walgamaal.
7. G. Ottas, Konguta w., Laane t., Tartumaal.
8. A. Loopere, Mäksa w. ja af., Järwe t., Tartumaal.
9. R. Kolk, Põlgaste w., Puskasu k., Wõrumaal.
10. P. Ottas, Wara w., Raatlepa t., Tartumaal.

Eesti holl.-friisi karja alal:

11. A. Urmet, Kirna w., Tedre af., Järwamaal.
12. H. Schulman, Warangu w., Jõe k., Wirumaal.
13. J. Priwoi, Sõmeru w., Arkna k., Wirumaal.
14. J. Sõnajalg, Wäinjärwe w., Abja k., Järwamaal.
15. A. Jõgi, Jõelehtme w. ja k., Harjumaal.
16. Rawila Aianduskooli talu, Rawila w., Harjumaal.
17. A. Hannus, Kunda-Malla w., Sila k., Wirumaal.
18. U. Mihkra, Kohila w., Riia k., Harjumaal.
19. R. Persson, Laitse w., Lagema t., Harjumaal.
20. K. Nugis, Pati w., Kalita k., Pärnumaal.
21. O. Leinsalu, Rapla w., Kumma k., Harjumaal.
22. J. Maiste, Wigala w., W.-Wigala af., Läänemaal.

Õpiringiline töö maanoorteringis.

Kutseliste ettewalmistamise körwal tuleb maanoortel oma talwise töö korraldamisel pühendada tublisti tähelepanu ka üldhariduslike küsimuste käsitlemisel. Pole mitte ainult tähtis, et noorest kaswaks teadlik põllumees, waid tema peab oskama waadelda tänapäewa elunähteid oma pilguga, temal peab kujunema kindel seisukoht ühes wõi teises küsimuses. Mitte ainult talude, waid ka seltskonnaelu juhte peab wõrsuma maanoorteringidest. See on laialdane ülesanne ja haarab kogu wabaharidustöö ja kultuurelu korraldust tema mitmesugustes eriwormides.

Üks elulähedasem ja kõige enam läbilöönum wabaharidustöö worm on õpiringiline töömeetod. Seda on seni oma töös kasutanud ka paljud maanoorteringid. Õpiringilise töö juures on ühel ettekandjal-lektoril palju wäiksem osatähtsus kui tawalise loengu korral. Siin maksab põhimõte, et iga õpiringlane on ühtlasi ka — õpetaja. Nii on referendil weel kaasreferent, on oponendid, waatlejad ja hindajad. Kui juure arwata weel koosoleku juhataja ja protokollija, siis on peaaegu igal õpiringlasel oma osa täita. Selle juures on paremuseks see, et waatluse all olew küsimus saab põhjalikumalt ja mitmekülgsemalt läbi sõelutud, kui üksikisiku ettekande korral. Ka kaob koosolekult see igawus ja üksköiksus asja wastu, kuna igaüks on aktiiwselt tegew ettekande juures. On küll selge, et säärane noorte töölerakendamine nõuab head organiseerimiswõimet ka õpiringi juhilt, kuid asja õieti korraldamisel jõutakse ka soowitud tulemusteni.

Teatud teema käsitamise körwal tuleks koosolekul anda ka jookswat informatsiooni ja käsitada päewaküsimusi. See tuleks jätta kellegi ringiliikme ülesandeks, kellel huwi ajakirjanduse wastu ja paremaid wõimalusi selle jälgimiseks. Informatsiooni andmisel wõib küll ka tegewuses olla mitu õpiringlast, kusjuures üks jälgiks ja esitaks üldisi päewaküsimusi, teine kirjandust, kolmas põllumajanduslikku osa jne.

Omaette küsimus on, kas informatsioon esitada koosoleku alguses wõi lõpus. Üldise töö huwides oleks soowitawam wiimane moodus. Seda seepärast, et informatsiooni andmine alguses wõib mõjuda segawalt järgnewa ettekande peale. Esitatud päewaküsimused wõiwad olla sedawõrd huwitawad, et neile järgnewad elawad läbirääkimised wõtawad kogu aja. Seepärast oleks algul tarwilik läbi wõtta kawas olew küsimus, ning sealt minna informatsiooni ja seltsimõtte osa juure.

Milliseid küsimusi käsitada õpiringis, oleneb suurel määral ümbrusest ja õpiringlaste erihuwidest. Kui aga on mõne teema käsitamisele asutud, siis tuleb see läbi töötada järjekindlusega, wastawate kawade järele.

Ei tohiks siiski meelest lasta seda, et õpiringis ei tohi lähtuda ainult teadmiste pakkumise wõimalustest. Algul peab koosolekuid korraldama selleks, et noored harjuksid koos käima. Seepärast on küllalt, kui wõetakse käsile mõni elulähedane küsimus wabas westlustoonis, minnes sealt järk-järgult tõsisemate küsimuste käsitamisele.

Et koosolek muutuks elawaks, selleks kasutatakse õpiringides mitmesuguseid wiise ja wõimalusi. Üheks sobiwamaks ja läbilöönumaks on laul. Laulda wõib koosoleku algul, üksikute ettekannete järele ja koosoleku lõpul. Laul loob teatawa ühtlustunde ja lähendab õpiringlasi üksteisele. Koosolekut elustawad ka kirjanduslikkude katkendite lugemine, deklamatsioonid, küsimuste algatamine ja neile wastamine jne. See kõik oleneb siiski wäga palju õpiringi korraldajaist ja juhi organiseerimiswõimest, kas koosolekud kujunewad elawaks eneearendamiseks, wõi ainult igawaks kooswiibimiseks ja kasutuks ajaraiskamiseks.

M. K.

Aianduslik nõuanne.

Teede korraldamine aias.

Niiskete ilmadega on tarwilik ja wäga soowitaw aiada aiateede parandamisele ja korraldamisele, mida on soowitaw wõimalikult peeneteralise kruusaga teostada. Wäga otstarbekohane on selleks tarwitada sõelutud kruusa, kust suuremad kiwid ja peen liiw on sõelumise teel körwaldatud, sest sellise kruusaga sillutatud teed on mugawalt käidawad ja nad ei ole millalgi niisked ning marjad. Peene liiwa tarwitamine ei ole otstarbekohane, sest selle mõju kaob liiga kiiresti, wäga jämeda kruusa tarwitamisel aga suured kiwid segawad käimisel.

Ilupuude istutamine.

Ilupuude istutamist on soowitaw üldiselt teostada kewadel, kuid ka nendele tuleb istutusaugud warem walmis kaewata ja nimelt sügisel, samuti tuleb kohale muretseda tugiteibad ja paremat mulda, mis soodustab ning on tarwilik ilupuude ja ilupõõsaste kaswama hakkamiseks.

Lillepeenarde valmistamine.

Külmast rikutud ning äraõitsenud lilled ja nende warred tuleb eemaldada. Praegu on aeg kewadeks alata uute lillepeenarde rajamiseks, kusjuures wastawalt lillede iseloomule tuleb maa sügawalt ümber kaewata ning tarbekorral toiteainetewaene muld asendada uue ja rammusa mullaga ning anda laudawäetist wõi selle asemel komposti- wõi lawamulda.

Lillepeenardel olewad suwililled warred tuleb häwitada, kui lilled haiguste all kannatanud, siis kuuluwad nad põletamisele. Püsililled warred on aga otstarbekohane jätta kuni kewadeni, sest nad koauwad lund ja seega lilled ei kannata talwise külma käes.

Puu liimimine.

Tähtsamaks puuühendamise wahendiks on liim. Puu kokkuliimimiseks tarwitatakse peamiselt naha-, kondi- ja külmliimi (kaseiin). Nahaliim osutub pidawuselt parimaks puuühendamise wahendiks. Nahaliim walmistatakse looma-, hobuste-, lammaste- jne. naha jäänustest. Kondiliim walmistatakse loomakontidest ja -sarwedest ning on pidawuselt nõrgem nahaliimist.

Külm- ehk kaseiinliim on müügil pulbri kujul. Külmliimipulber tuleb lahustada külmas wees, wabriku poolt kaasa antud juhise järgi. Külmliim wajab kuiwamiseks rohkem aega kui naha- ja kondiliim, ja on pidawuselt tunduwalt nõrgem neist.

Liimi pidawus oleneb suurel määral õigest liimi sulatamisest ja hoidmisest, seepärast tuleb hoida liimi puhtalt, ja liimi ülessulatamisel ei tohi kunagi keema ajada. Purustatud peeneks, pannakse liimitükid wette likku, wett peab olema 3—4 korda kaalu järgi, nii palju kui liimi. Leotada tuleb liimi 3 tundi, kui liim on juba pehmeks muutunud, tuleb wesi, milles liimi leotati, liimilt ära walada, leotatud liim panna liimipotti ja seda tulele asetades ilma wett juure lisamata üles sulatada. Sulatamisel ei tohi liimi üle 80° C. järgi kuumendada. Paksu liimi, mis waewalt pintslit mööda alla jookseb, tarwitatakse wineerimiseks ja niisuguste puuosade liimimiseks, millised liimimisel pole wõimalik pitskruwide wahele panna. Igasuguste teiste puuosade liimimiseks, kus saab kasutada pitskruwe ja liimimisklambreid, tuleb tarwitada wõrdlemisi wedelat liimi. Üksikute laudade kokkuliimimisel plaadiks tuleb pidada silmas järgmist: 1) üksikud kokkuliimitawad lauad ei tohi olla üle 10 sm. laiad; mida kitsamad üksikud lauad, seda parem; 2) üksikute laudade plaati asetamisel tuleb püüda neid nii asetada, et üksiku laua kiri sobiks kõrwalseiswa laua kirjaga, liitekohal kirjad sulawalt ühte satuksid; 3) kõwade puude liimimisel, nagu kodumaa tamm, saar, waher jne., tuleb libedaid liitserwi kergelt hammashõõwliga karedaks teha selleks, et liim ühendaks tugewamini liimitawaid laudu. Liitserwad enne liimi pealemäärimist ära soojendada.

Oraste seisukord maal.

Taliorased näitavad rahuldavaid saagilootusi.

Riigi statistika keskbüroo põllumajanduslike korrespondentide hinnangu järgi oli rukkioraste seisund 5-pallilise hindamise süsteemi järgi viimasel ülevaatusel 3,2 palli, seega rahuldavast paremad.

Külviaja hilinemise tõttu olid tänavused orased pisut nooremad kui möödunud aasta samal ajal. Seetõttu võisid orased näida kohati nõrgemaina, kuna viimase nädala soodsa ilmastiku tõttu võis rukkioraste seisund märksa paraneda.

Maakondade järgi oli rukkioraste seisund üle riigikeskmise Lääne-, Saare-, Tartu-, Valga- ja Võrumaal; Pärnumaal võrdus seisund riigikeskmisega, kuna pisut nõrgemaks osutus see Viru-, Järva-, Harju-, Viljandi- ja Petserimaal.

Rukkiorastega peagu sarnane seisund oli nisuorastel. See hinnati korrespondentide poolt riigikeskmiselt 3,3 pallile, mis on võrane läinud aasta samaaegse hinnanguga.

Maakondade järgi on siingi lahkuminekuid, nagu rukkigi juures. Parimaks osutuvad nisuorased Saare- ja Võrumaal — 3,7 palli, Valgamaal 3,5 palli, Harju- ja Läänemaal 3,4 palli, kuna ülejäänud maakondades oli nisuoraste seisund nõrgem riigikeskmisest.

Võrreldes möödunud aasta samaaegse hinnanguga, osutus nisuoraste seisund paremaks Lääne-, Saare-, Valga- ja Võrumaal, võrdseks Harjumaal ja nõrgemaks Viru-, Järva-, Pärnu-, Viljandi-, Tartu- ja Petserimaal.

Kokkuvõttes võib tähendada, et taliviljaoraste seisund on parem Kesk- ja Lõuna-Eestis, kuna nõrgemaid hinnanguid oli enam Põhja-Eestis ja Petserimaal. Suur osa sügisesest oraste kasvuajast on alles ees, mistõttu on oletatavad ka seisundimuudatused. Praeguste oraste seisundite järgi võib loota tulevaks aastaks rahuldavaid saake.

Narva konwendi maanoorteringidest.

Narwa konwendi piirides töötawad praegu järgmised maanoorte ringid: Soldino maanoorte ring, ringiwanem R. Männik, esimees E. Kasikow. Arumäe, maanoorte ring, ringi wanem A. Reinsalu, esimees E. Jõesaar. Maanoorte „Põhjala", ringi wanem W. Waade, esimees A. Purgas. Waiwara maanoorte ring, ringi wanem A. Martin, esimees E. Otto. Uuskülа maanoorte ring, ringiwanem J. Pikkoja, esimees K. Suikin. Maanoorte ring „Pellerwo", ringiwanem L. Lulla, esimees J. Lallo. Peale nende tegutsewad weel Dolgaja-Niiwa maanoorte ring, ÜENÜ Auwere osak. maanoorte ring ja Kalmujõe maatulundusklubi. Wanem ringidest on Soldino, kellel seljataga juba kolm näitust ja mitmeid teisi üritusi, nagu maanoorte päewi, seltskondlikud kohtud, referaadid jne. Teised on nooremad ja nende tegewus on algastmel.

Maanoorteringid Rakvere konwendis.

Rakwere konwendis töötawad praegu ainult neli maanoorte ringi, milledest eriti wäljatõstmist wääriwad Padu maanoorte ring ja alles möödunud sügisel asutatud Rakwere naiskutsekooli õpilasring. Wiimane töötab erikawade alusel, pannes rõhku juhi oskustele, et noored koolist lahkudes ja maale sõitudes olekstõ suutelised juhtima koolidesse mittepääsewaid maanoori.

Kuna Rakwere konwendis on asutamisel uusi ringe, wõib warsti loota ka ühenduse asutamist.

Uusi jäärajaamu.

milledele on Lammaste Tõuaretuse Komitee poolt lubatud jäära ostmiseks abiraha:

Shropshiri jäärajaamad:

Wirumaal:

K. Gustawson — Sõmeru w., Männiku t.
W. Kiwimäe — Aaspere w., Sameli t.
E. Muugast — Mäetaguse w., Muuga t.
J. Noor — Palmse w., Eruansu t.
A. Rätsepp — Kalwi w., Kõrgepeenra t.
K. Rajasalu — Wenewere w., Wõidu t.
A. Saare — Rägawere w., Indriku-Saare t.
E. Tõntsma — Kalwi w., Lokuta t.
J. Tiimus — Wihula w., Kungla t.
A. Teedla — Püssi w., Juhani t.
J. Wäraw — Rägawere w., Sarula t.
J. Wilu — Kütti w., Koerawere t.
H. Rohtsalu — Kütti w., Loku t.

Järwamaal:

H. Reinmets — Anna w., Anni t.
J. Sisask — Lehtse w., Sepa t.
A. Wask — Wajangu w., Koka t.

Harjumaal:

J. Kuti — Riisipere w., Saida mõis.
B. Klein — Kloostri w., Raja t.
J. Woore — Kloostri w., Jürimäe t.
G. Kasepõld — Kolga w., Kase t.
J. Kutsar — Alawere w., Peetri t.
L. Lehis — Kohila w., Kangro t.
J. Roolaid — Kolga w., Kingu t.
J. Reiners — Nõwa w.
A. Soontalu — Rapla w., Matsi t.
K. Selter — Juuru w., Maidla mõis.
J. Tui — Harku w., Juhani t.

Läänemaal:

J. Luik — Massu w., Saeselja t.
W. Põhl — Noarootsi w.

Saaremaal:

M. Joasaare — Leisi w.
J. Koppel — Kaarma-Suur w.
L. Rünkorg — Pärsamaa w., Parbu t.
J. Tuulik — Hellamaa w., Männikujüri t.

Tartumaal:

Alatskiwi riigim. — Alatskiwi w.
E. Arula — Laiuse w., Jaagu t.
H. Hallik — Awinurme w., Johandra t.
J. Paju — Härjanurme w., Koidu t.
H. Pärlin — Puurmani w., Puurmani as.
K. Sõmermaa — Wesneri w.
E. Toomsalu — Jõgewa w., Raiestiku t.

Wiljangimaal:

J. Gutmann — Pajusi w., Saare t.
Kurla maan. Selts — Kabala w.

Shewioti jäärajaamad:

T. Tusti — Wiljandi w., Matsi t.

Läänemaal:

A. Maadik — Pühalepa w., Tõnise t.
R. Randwiir — Pühalepa w., Partsi asund.

Pärnumaal:

H. Aru — Abja w., Kuusiku t.
P. Lossmann — Abja w., Männikülа t.

Tartumaal:

K Sentsius — Ahja w., Palsi t.

Walgamaal:

A. Kuldsepp — Tõlliste w., Päido t.
P. Maasik — Koorküla w., Utso t.
G. Printsmann — Helme w., Uusna t.

Wõrumaal:

E. Kanger — Krabi w., Ede-Kerikutsi t.
A. Ots — Laitsna w., Tootsi t.

Rekordiline angerja-eksport septembris.

Septembrikuu jooksul tõusis kalade eksport 170 tonnile, mis ületab tunduvalt möödunud aasta sama kuu 117 tonni suuruse kalaväljaveo koguse. Tähtsama osa väljaveos moodustas 120 tonniga angerjate eksport, mida saadeti välismaale elusana 80 tonni ja värskena 40 tonni. Läinud aasta septembris tõusis angerjate eksport kõigest 74 tonnini. Septembris väljaveetud angerjakogus on suurem kui eales varem ühe kuu kestel. Septembris suurenes ka koha väljavedu 29 tonnini möödunud aasta sama kuu 6,5 tonni vastu.

Taewal weretasid punased wiirud, kui Raiefield alustas õhtul hilja lendu. Kõrgemal liuglesid üksikud walged pilwerünkad. Sellised soodsa ilma tunnused mõjusid Raiefieldi meeleolule hästi. Wõib-olla oli ta asjatult kahtlustanud Mancet'd wäljakutuledest loobumises. Nähtawus oli haruldaselt hea ja kui selline ilm püsis, wõis tulesid tõesti näha mitme miili kaugusele.

Brüsselis teatas talle krahw Rolchambeau, et ta oli saanud uimastuswahendeid ja ootab teda Courtrai lähedal paari tunni pärast. Raiefield nägi ta sõidukit kaduwat kaugusse. Ta kawatses seda jälitada, kuid loobus lõpuks oma kawatsusest ja otsustas ülejäänud aja weeta kohwikus.

Pärast keskööd lahkus ta Brüsselist teadmisega, et see on ta wiimane lend Mancet' teenistuses. Courtrais toimus tal maandumine tulede paistel eeskujulikult. Rolchambeau ootas, ja endiste mahukate pakkide asemel, mida Raiefield oli kogu aja wedanud, hoidis ta seekord käes umbes kaheksa tolli pikkusega pakikest.

„Kokaiin," seletas Rolchambeau. „Ma ei saanud nii lühikese aja jooksul muretseda kuigi palju. Pean teid õnnitlema, härra! Juba kolm kuud olen püüdnud meie sõpra Mancet'd wõita uimastuswahenditega kauplemisele, kuid ta ei kuulanud mind."

Ta ei annud pakki Raiefieldi kätte, waid asetas selle juttu ajades lennuki pagasiruumi.

„Teil, härra, näib temale olewat wäga suur mõju," jatkas ta.

Selline jutukus oli Rolchambeau juures wõõras. Kui nad waremalt olid kohanud, oli krahw lausunud ainult mõne üksiku sõna.

„Teil oli õnne mind eest leides," lobises ta edasi. „Saabusite mõni minut waremalt. Mis kella ajal loodate jõuda Inglise rannikule?"

„On see oluline?" wastas Raiefield järsult. „Kiirustage — mul on aega wähe."

„Üks hetk, härra. Tahaksin oma käekella teie kella järgi õigeks panna. Mancet lubas mulle täpselt kell kolm helistada."

„Hea küll," urises Raiefield.

Rolchambeau seadis kella õigeks ja Raiefield tõmbas kinda tagasi, mille ta oli sunnitud olnud eemaldama. Kui mootor jälle põrises ja lennuk weeres üle muru, oli Raiefield kaotanud mitu minutit.

„Head reisi, sõber!" pomises Rolchambeau, ja ta silmis oli midagi, mis Raiefieldile oleks tekitanud muret. Kuid Raiefieldi huwi oli täiel määral koondunud lennukile ja alles siis, kui ta wuhises juba läbi õhu, jäi tal aega mõtiskleda Rolchambeau imelikust käitumisest. Mees oli lobisenud lihtsalt selleks, et raisata aega. Raiefield oli selles kindel. Kuid milline eriline põhjus pidi tal olema Raiefieldi kinnipidamiseks?

Raiefieldi ilme muutus murelikuks. Ta lisas kiirust. Ta oli Courtraisse jõudnud paar minutit enneaegu. Ja kuigi Rolchambeau oli olnud seal ja kõik läks parimas korras, oli ta aega wiitnud asjatu lobisemisega. Need olid ainsad tõigad. Kuid ei! Oli ju weel üks! Rolchambeau oli tema tähelepanu kõrwale juhtides asetanud ise paki lennukisse. Raiefield polnud pakki üldse puudutanud. Äkilise impulsi mõjul sirutas ta nüüd wasema käe ja tõstis paki üles. See oli imelikult raske. Kokaiin ei wõinud kindlasti kaaluda nii palju! Wõib-olla oli mees pakkinud kokaiini metallist nõusse?

Mancet näis kaalutlewat. „J-ah, arwan, et ta saab. — Teie kahekesi wiite mind wooruslikust rajast üle kaugemale!" lisas ta kooliplikalikult itsitades.

„Kuid lähemale suurtele warandustele," täiendas Raiefield.

„Hüwa. Tahan, et homme öösel lendaksite uuesti. Ja tooksite — kuidas te seda ütlesite? — kergemat ja hinnalisemat kaupa."

Nagu tawaliselt, lahkus ta Mancet'st High Holbornis. Ta astus elutuppa ja keeras elektri põlema. Sekund hiljem haaras ta taskust rewolwri ja hiilis waritsewa kiskjana magamistoa ukse juurde. Ta tõukas ukse lahti. Toas polnud kedagi. Ka wannituba oli tühi.

Ometi oli ta ruumides korraldatud läbiotsimine. Mitmed esemed polnud enam täpselt endistel kohtadel. Diiwan oli weidi seinast eemale nihutatud ja padjad kahel toolil polnud ka enam nii, nagu ta oli need jätnud. Raiefieldil oli terane pilk selliste pisiasjade jaoks. Ohtlikkudes mängudes oli ta selle tõttu mitmel korral pääsnud eluga.

„Läinud!" pomises ta, hammustades mõtlikult alumist huult. „Huwitaw, kuidas ta siia sisse pääses?"

Aknad olid puutumata. Nad olid suletud seadeldisega, mida ei saanud awada wäljastpoolt.

Pealiskaudsel silmitsemisel näis kõik ta warandus alles. Raiefield naeratas kahjurõõmsalt. Kes sissemurdja ka polnud — ta oli igatahes kasutult wiitnud oma aega. Ta ruumides ei leidunud midagi, mida Aafrikast puhkusele sõitnud härra ei wõinud omada.

Raiefield läks alla ukseholdja juurde.

„Kas keegi on käinud mind äraoleku ajal küsimas?"

„Ei, sir."

„Keegi pole täna õhtul minu toas käinud?"

„Ainult teie ise, sir."

„Kuid ma tulin alles praegu, ja waewalt wõiks praegust kella-aega nimetada õhtuks. Kell on üks läbi."

Ukseholdja oli hämmastunud.

„Kuid kas te ei mäleta sir, et tulite koju umbes kella ühekssa ajal ja läksite tunni aja pärast jälle wälja?"

Kell ühekssa oli Raiefield wiibinud Brüsselis. Ta kibrutas laupa. Wõõral pidi olema wõti tema tubadesse.

„Kas ma kandsin neidsamu riideid?" küsis ta. Ukseholdja wahtis teda ammuli sui. Mr. Raiefield näib täiesti kainena, kuid ta on kindlasti tublisti joonud, mõtles ukseholdja.

„Jaa, teil olid samad riided seljas, ainult kinnise kaclusega kuub," wastas ukseholdja irwitades. „Kindlasti te pole unustanud, sir. Wastasite ju isegi telefonikõnele, kui teile poole kümne ajal helistati."

„Telefonikõnele? Ma ei oodanud mingit telefonikõnet. Kes mulle helistas?"

Ukseholdja sügas kuklataagust ja silmitses mõtlikult Raiefieldi.

„Soowitaksin teile woodisse minna, sir. Te ei tunne enam iseend. Homme on kõik jälle korras."

Ukseholdja arwates, tähendab, oli tema Raiefield, joobnud. Wõib-olla oleks päris hea seda muljet weel suurendada! Tal poleks mingit kasu ukse-

Juriidiline NÕUANNE

Wastus lugejale 974: Kas wallawalitsuse nõudmine Teie awalduse tempelmaksustamiseks käesoleval juhul õigustatud, oleneb awalduse sisust, mille kohta aga küsimuses ligemad andmed puuduwad, kuna ei selgu, mis alusel Teil raha wallawalitsusest saada oli. Kui see olt töötasu wõi ülemmäära tasutud maksu tagastnõudmine wõi awaldus puht äriline läbikäimise asjas, siis on awaldus tempelmaksust waba. Tempelmaksu tasumise kohustus ei olene sellest, kas awaldus kirjas wõi postkaardil saadetud, waid awalduse sisust.

Wastus lugejale 31.158: Eratee, teeäärsete kraawide ja teel asuwate truupide ning sildade korrashoidmine, parandamine ja ehitamine on erateekasutajate, aga mitte teealuse maa omaniku kohustus. Karjatee äärde wõiwad teekasutajad aia ise teha, kuid ei saa seda nõuda teealuse maa omanikult. Loomade poolt teeäärsetele põldudele tehtud kahju eest wastutawad looma omanikud igal juhul, olenemata sellest, kas tee ääres aed olemas wõi mitte. Aeda ja kraawe ei tohi teha üle teealuse maa piirjoone, mis harilikult ristikiwidega tähistatud.

Wastus lugejale 3134: Kui testament kohtu poolt kinnitamata ja senini pole ka talu maad eraldi majapidamisteks testamendi kohaselt jagatud ega kasutatud, siis maaomandite kaitseseaduse põhjal talu, mis ainult 24 ha suur, natuuras jagada ei saa, waid talu jääb ühele pärijale ja teised kaaspärijad peawad leppima wäljamaksudega, kui ei soowi talu ühiselt majandada ja kasutada. Kui pärijad kokkulepet ei saa, siis wõib igaüks neist kohtulikku päranduse jagamist nõuda. Muus osas jääb testament maksma, ainult talu jagamise osas on tühine, kuna seadus nii wäikesi talusid ilma põllutööministeeriumi loata jagada ei luba. Seda luba antakse ainult erandjuhtudel, kui selleks eriti mõjuw põhjus on.

Wastus lugejale 1088: 1) Miks tasumaksmine wiibib, pärige järele metsaülema kantseleist. 2) Koolimajadest teatud kaugusel peawad asuma wiinakauplused ja restoranid, kuid asutiselt, pro jne. puhul wõib koolimaja lähiduses alkoholiliste jookidega einelaua luba anda, kuigi ainult erandjuhtudel. Neid lubasid kontrollib politsei, kelle poole tarbekorral wõite pöörata.

Wastus lugejale 12.831: Perekonnapea wastutab perekonnaliikmete isikumaksu eest ja seda wõib sisse nõuda tema waranduset, kui perekonnaliikmel oma isiklikku warandust, teenistust ega muud sissetulekut pole. Seega käesoleval juhul peab õde kui perekonnapea tema juures elawa waranduseta wenna isikumaksu tasuma. Kui wend haige ja töötõimetu, siis wõib wallawolikogu tema isikumaksust wabastada, milleks kirjalik palwe tuleb esitada. Tempelmaksust on see palwe waba.

Wastus lugejale 1202: Lahkumisel peab rentnik talu samas seisukorras üle andma kui wastu wõttis, kui see teisiti pole määratud rendilepingus. Seega kui rendi algul külwe polnud, samuti põllud kündmata olid, siis ei ole rentnik kohustatud seda ka lahkumisel tegema ega üle andma, kui teisiti pole kokku leptud. Kui rohkem külwe tagasi antakse, siis wõib selle eest tasu nõuda.

Wastus lugejale 4460: Kui naaber jõele ehitas silla niiwõrd kõrge põhjaga ja wäikese awausega, et see wett paisutab, mille tagajärjel teie maale kahju tekib, siis wõite naabrilt selle silla ärakoristamist ja ühtlasi kahjutasu nõuda tsiwilkohtu korras, milleks wastaw nõudepalwe tuleb kohtule esitada. Pöörake adwokaadi poole.

Loomaarstlik NÕUANNE

Hobusel kroonilised tiirud.

Wastus lug. nr. 2863. Nagu teie küsimusest selgub, kannatab kuueaastane hobune korduwate tiirude all pärast wärske rohu söömist. Wea põhjuseks wõib säärasel korral olla krooniline maosoolte katarr, mis omakorda wõib põhjustatud olla magu ja sooli toitwate arterite laienemisest wõi lubjanemisest. Wea parandamiseks tuleb looma sööta ettewaatlikult (parajate normidega), hoiduda gaasitekitawate söötade söötmisest ja tarwitada wõib looma kergematele töödele ja wedudeks, kus ei ole suuri pingutusi. Sääraselt toimides kaowad tiirude nähud wõi wähemalt ei esine nii sageli. Peale selle on soowitaw anda joogiwees kaks korda päewas 1 supilusikatäis kaaliumacetikumi lahu.

Lehmad ei otsi pulli.

Wastus lug. nr. 6356. Selle wea põhjuseks weiste juures wõiwad olla wäga mitmesugused asjaolud: 1) Loomade alatoitlus, 2) witamiini- ja mineraalsoolade waesed söödad, 3) suguorganite mitmesugused haigused ja wead ning 4) taudid, nagu seda on weiste tiisikus ja nakkaw nurisünnitus. Kõige sagedamini on ikka puuduse põhjuseks mitna kobaras olew piisw kollakeha, weepõied (tsistid), munakobara, emaka ja tupe põletikud. Soowitaw on lasta lehmi järele waadata kohalikul loomaarstil. Sugukihu ergutamiseks on soowitaw lehmadele anda kaeru, kaerajahu, kuhu on lisatud weel sinepi- wõi piprateri. Peale selle tarwitatakse sugukihu tõstmiseks kantariidi pulbrit, mida antakse 4 gr korraga lehmale, siis weel tarwitatakse jahimbiini samaks otstarbeks. Ülalnimetatud wahendeid saab apteegist ainult arsti tähega.

Kasulikke teated

Põllumehele.

Laatu peetakse 7. oktoobril Wiljandis 2 päewa, Hageri kiriku juures, Taebla wallas, Wõhma k. Mustjala wallas, Lümanda wallas. 8. oktoobril: Mustjala mõisa juures 2 päewa, Waimastwere wallas, Obinitsa külas Meremäe wallas, Tapal, Puka alewis, Himaste laat Koiola wallas, Sawerna laat Walgjärwe wallas, Welise wallas.

Linaseemneid ostab linaseemneõli ja wärnitsatööstus „Astra" Tartus, Kalewi t. 63.

Nisu ja rukkeid ostab leiwawabrik „Ceres" Tartus, Riia t. 123.

Tallinna turul algab kauplemine 1. okt. peale kuni 31. märtsini 1939. a. kell 7 hommikul.

Kaeru ja segawilja ostab põllupidajatelt „Üh. Eesti Lihaekspordi" Tartu Eksportitapamaja.

Tartu weekomisjon annab 8. okt. Tartu maawalitsuse ruumes wähempakkumisel wõlja Mudajõe ja Muda-Ammejõe ühenduskanali puhastamise töö.

Kuigi töö on raske kartulivõtja tuju pole siiski halb.

RAADIO SAATEKAVA

Reede, 7. oktoober.
Tallinn—Türi—Tartu

7.00 äratusmäng. Võimlemine. 7.20 päevauudised. 7.25 hommikukontsert (helipl.). 8.15 hommikupalvus — kand. mag. L. Teder. 8.35 Tallinn ja Türi: turuteated.

16.50 teated ja reklaam. 17.00 Vanem operetimuusika (helipl.). 17.45 Türi: arh. A. Volberg: Meie taluehituste arengu suunast. 18.00 Türi: Põllumajanduslik päevaküsimus. 17.45 Tallinn ja Tartu: Ksülofonisoolosid (helipl.). 18.10 lastele. „Ükskord oli . . ." Lühimuinasjutte ja rahvanalju. 18.40 päevauudised. 19.00 õige aeg. Teated. 19.05 helisid elektriorelil. 19.35 aktuaalne kümmeminut. 19.45 kodumaa ringvaade — A. Oidermaa. 20.00 Esimene sümfooniakontsert („Estonia" kontsertsaalist). Kaastegevad: RR ja „Estonia" ühendatud sümfooniaorkester prof. R. Kulli juhatusel ning Eevi Liivak (viiul). 22.00 õige aeg. Päevauudised ja sporditeated. 22.10—23.00 Meelelahutust õhtutundideks (helipl.).

Raadiosaatejaama Nõmme K. L. S. saatekava

reedel, 7. oktoobril 1938.

Kell 15.00 heliplaate. 16.00 heliplaate ja teateid.

Laupäev, 8. oktoober.
Tallinn—Türi—Tartu

7.00 äratusmäng. Võimlemine. 7.20 päevauudised. 7.25 hommikukontsert (helipl.). 8.15 hommikupalvus — piiskop dr. H. B. Rahamägi. 8.35 perenaistele. Turuteated.

16.50 teated ja reklaam. 17.00 soovikontsert (helipl.). 17.50 P. Ambur: Kuidas asutame raamatukogu (II). 18.10 noortele. „Tom Sawyer varandust otsimas" (2). M. Twaini jutustuse järele kuuldemänguks seadnud E. Laos. 18.40 päevauudised. 19.00 õige aeg. Teated. 19.05 kümme minutit saatekavast. 19.15 nädalalõpukontsert. RR orkester, juh. P. Nigula. 20.20 reportaaž sõjaväe sügismanöövrilt. Reporteerivad K. Kesa ja A. Kask. 21.00 „Kapral Pension manöövril", E. Laidsaare kirev lugu kapral Pensioni uutest seiklustest. 22.00 õige aeg. Päevauudised ja sporditeated. 22.15—24.00 Mõnus nädalalõpp. K. Strobeli orkester „Gloriast" ja heliplaate.

Raadiosaatejaama Nõmme K. L. S. saatekava

laupäeval, 8. oktoobril 1938.

Kell 15.00 heliplaate. 15.30 noortetund (muinasjutte), 15.50 heliplaate ja teateid.

hoidjale seletamisest, et keegi tema moodi riietatud mees käis ta ruume läbi otsimas. Wastupidi — kui hotellidirektor saaks loost kuulda, hakatakse teda ja tema tegewust kindlasti ebameeldiwalt pidama silmas. Ta tõmbas käega üle lauba ja püüdis alla suruda luksumist.

„Tahan teada, kes mulle helistas," jatkas ta jonnakalt. „Mul on ometi õigus seda teada. Kus on telefonipreili?"

„Miss Williamit pole praegu enam tööl, sir. Kuid tema rääkis kõne tulekul direktoriga. Ma ise andsin ühenduse. Kuna ma pole wäga harjunud selle tegewusega, kuulatasin esimesi sõnu, et olla weendunud, kas ühendus õige. Kuulsin, kui härra nimetas oma nime."

„Noh, kes ta oli?" uuris Raiefield kannatamatult.

„Keegi mr. Strong, sir."

Raiefield kangestus. Ta nägu muutus surmkahwatuks. Ainult suure pingutusega suutis ta hooletult pomiseda:

„Ah jaa, mr. Strong." Ta pöördus minekule. „Mu wana sõber Strong. Mäletan nüüd."

Ta tundis seda nime liialt hästi. Sest mees, kes oli talle helistanud, oli Scotland Yardi peainspektor.

6. peatükk.

Victor Raiefield oli endale muretsenud hulga ajalehti, mida ta järgmisel hommikul lehitses suurema huwiga kui tawaliselt. Ta oli weetnud wäga rahutu öö, sest salapolitsei peainspektor Robert Strong oli olnud aktiiwsem, kui talle meeldis.

Kuid ajalehtedest leitud sõnum ei wähendanud ta rahutust.

„Daily Telegram'ist" luges ta:

Tollivalve võitlus uimastusvahendite vedajatega.

Kaluri d narkootiliste ainete edasitoimetajaina.

„Kümme kilo heroiini konfiskeeriti möödunud ööl tolliwalwurite poolt Portsmouthis. Uimastusaine leiti kaluripaadi „Tenerife" pardalt, mis saabus Portsmouthi sadamasse keskööl. Tolliwalwurid olid enne seda läbi otsinud teised kanalist saabuwad paadid, kuid polnud leidnud midagi.

„Konfiskeeritud heroiin oli kawalalt peidetud päästerõngasse, mis kandis „Tenerife" nime. Päästerõngast polnud nähtawasti kaual ajal puudutatud, kuid seekord uuriti seda hoolikalt ja heroiin leiti päästerõnga sisse peidetud wahariidest kotikesest.

„Päästerõngas wisati kahtlemata wette mõne lennuki poolt ja „Tenerife" meeskond õngitses selle wälja," ütles üks tolliametnikest.

„Waewalt õnnestub selle sündmuse abil wangistada tähtsamaid isikuid uimastusainetega hangeldajate ringis, milline teotseb praegu Inglismaal. Salaweo organiseerimine seisab siin arwatawasti ühe isiku kätes, keda seni pole õnnestunud selgitada. Kuid wilunud Scotland Yardi ametnikud peainspektor Strongi juhatusel on otsustanud peasüüdlase tabada, ja elanikud wõiwad olla julged, et roimarite tegewus ei kesta enam kaua."

Wiimast lauset lugedes tõmbusid Raiefieldi suunurgad pilkawale naeratusele, sest ta ei jaganud kirjutaja arwamust.

Artiklis oli weel tähendatud, et enamiku toormaterjalist, millest walmistati kokaiin, heroiin ja teised oopiumi deriwaadid, andis praegu Jaapan. Uimastusaineist walmistati üheksakümmend protsenti kogu maailma toodangust Tientsini prowintsis Hiinas. Kuigi sealjuures tarwitati hiinlaste tööjõudu, korraldasid jaapanlased Euroopast ja Ameerikast saadud kapitalidega uimastusainete walmistamist ja wäljawedu.

Raiefield oli seda teadnud juba ammu. Ta lükkas lehe kõrwale ja läks jalutama. Olukord oli muutunud kriitiliseks. Järgmise retke pidi ta sooritama wäga ettewaatlikult. Wõimalik, et tal oldi kannul.

Ta käigud sel päewal näisid äärmiselt süütud. Pärast lõunat istus ta kinos ja õhtul, enne Folkestone'i sõitu, käis restoranis. Kuid pimedas kinos oli tal pikk jutuajamine kõrwalistuwa mehega; ja kui keegi teine mees restoranis baaridaamile ulatas naelsterlingi, teadis Raiefield, et ta korraldused olid täidetud.

Ta ei rääkinud Mancet'le, et ta ruumides oli korraldatud läbiotsimine. Ka ei maininud ta lehest loetut. Kuid Mancet oli sõnumit ise lugenud ja tegi sellest juttu teel Faierfieldi.

„Olen weidi mures," tähendas ta. „Seni on kõik läinud hästi, kuid täna öösel toote kokaiini ja ametnikud on hoolega walwel."

„Mulle on hädaoht hoopis suurem kui teile," ütles Raiefield. „Olen walmis riskima, kui teie nõustute."

Ta sõnades peituw wäljakutse oli läbi kaalutud. Kui Mancet muudab meelt ja Raiefield toob tawalise koorma, oleks kõik pärastlõuna jooksul tehtud töö asjata.

Mancet silmitses murelikult taewast.

„Te ei unustanud, et täna öösel on kuupaiste? Ja ilmajaama teated ennustawad head ilma."

„Meie maandumispaigad on hästi warjatud ja mitu miili eemal suurtest teedest."

„Kuid selgetel kuupaistelistel öödel waritseb alati hädaoht, et wäljakutuled paistawad mõnele juhuslikule mööduja le." Mancet peatus hetke kartlikult. „Olete wäga osaw piloot, Raiefield. Olete seda tõestanud juba tihti. Kas te usute, et wõiksite ilma wäljakutuledeta maanduda?"

„Päris ilma tuledeta, mr. Mancet, on küll weidi keeruline. Peaksin siis walima hetke, millal kuu pole pilwe warjus, sest muidu ei saaks ma kindlaks teha maandumispaika ja wõiksin lennata wastu puud." Talle tuli weel teine mõte. „Ja kui üldse pole tulesid, kuidas ma tean, et kõik on korras ja teie mind ootate?"

„Kulla sõber — te räägite ju nii, nagu kawatsetsin teid hätta jätta. Kui midagi erakordset ei juhtu, olen loomulikult kaupa wastu wõtmas. Kui walgustaksin ootamisel elektrilambiga wäljaku põhjapoolse ääre keskel seistes, teate, et olen seal, ja walgus aitaks teil maandumisel arwestada wäljaku piire."

„Hea küll," nõustus Raiefield. „Katsetan korra."

Ta silmitses Mancet'd uuriwalt, kahtlustades, et ta ettepaneku põhjuseks on midagi muud kui äärmine ettewaatlikkus.

Euroopas loota rahulikumaid aegu.

Suurriikide koostöö võib kindlustada kõigile rahvastele paremat tulevikku.

Põllutöökoja esimehe A. Jürima jutuajamine meie lehele oma tähelepanekuist Kesk-Euroopas.

Põllutöökoja esimees A. Jürima, kes pikemat aega wiibis wälismaal, jõudis oma reisilt Tallinna tagasi. Kuna A. Jürima neil pinewail aegadel, millal Euroopa kohal höljusid sõjapilwed, juhtus külastama Saksamaad ja Itaaliat, tõi ta wälismaalt kaasa huwitawaid tähelepanekuid. Palusime teda oma muljetest jutustada meie lehe lugejaile, millega ta lahkelt nõustus ja jutustas järgmist:

Berliin-Rooma telje riike külastades wõis kohe saada mulje, et need riigid olid pinewatele sündmustele hästi ette walmistatud. Seda wõis näha riikide sisemises korras. Waatamata sellele, et iga päew wõis sõda lahti puhkeda, ning sellest wõimalusest riigimehed pidasid kõnesid ja ajalehed töid pikki artikleid, ei olnud rahwa seas märgata siiski mingit ärewust. Rahwamassid olid sündmuste wastu seewõrra hästi distsiplineeritud, et harilik töö ja tegewus läks omasoodu edasi, kuigi sõjaks tehti suuri ettewalmistusi ja koondati wägesid. Rahwa seas waadati kaunis kindlalt tulewikku ning wõeti sõda kui paratamatut nähtust. Üldist sõjawaimustust ka silma ei paistnud, wälja arwatud wahest noored, kus meeled olid tulisemad.

Seisukord oli selles mõttes teistsugusem kui 1914. aastal, millal samuti juhtusin olema Saksamaal.

Siis tehti seal niisama ägedaid ettewalmistusi sõjaks, kuid ärewus oli siis rahwa seas palju suurem. Nüüd oli aga rahwa meeleolu hoopis kindlam. See näitab, et need maad on suutnud rahwa keskel endawalitsemist ja kindlustunnet kaswatada, nõnda et rahwas ka kõige hädaohtlikemail hetkil on julgelt kõigeks walmis.

Selle sisemise kindluse kõrwal paistis, et

Berliin-Rooma telg ka wäliselt oli teiste riikide kõrwal õige tugew.

Saksa ja Itaalia ühisele rindele oli juurde tõmmatud ka Ungari ja Poola. Ungari riigihoidja Horthy wastuwõtt külaskäigule Saksamaal kujunes suurepäraseks, rahwas juubeldas talle elawalt ning Ungari riigitegelastele jättis see tugewa mulje. Muuseas Ungari surnud peaministri Gömbös oli olnud üheks suuremaks sõbitajaks Berliin-Rooma telje moodustamisel, nõnda näis, et ka nüüd Ungari pani ja panek praegugi oma lootused Saksale ja Itaaliale, et täide wiia oma soowe.

Teisest küljest ka Poola tugewdas Berliin-Rooma telge oma nõudmistega Tshehhoslowakkia wastu. Ammuaegne teraw wahekord tshehhide ja poolakate wahel andis põhjust, et ka Poola kallutas end Saksa ja Itaalia poolele.

A. Jürima

Tshehhoslowakkia naabritest jäid järele weel Rumeenia ja Lõuna-Slaawia, kuid nende suhtes selgus, et nad tahawad jääda erapooletuks ning Rumeenia ei olnud nõus Wene wägesid läbi laskma. Üldse deklareerisid ka paljud kaugemad wäikeriigid oma erapooletust selles konfliktis — Belgia, Shweits, Põhjamaa riigid ja teised. Maailmasõja rasked haawad olid weel seewõrra meeles, et wäiksemad riigid leidsid kõige parem olewat konfliktist eemal hoiduda sellega, et nad tiili suhtes erapooletuks tunnistawad.

Poola ja Ungari kaasatulemisega ning Rumeenia ja Lõuna-Slaawia erapooletuks jäämisega suutis Berliin-Rooma telg mõjutada, et

Tshehhoslowakkia oli täiesti ümber piiratud.

Ainsat abi wõis ta loota ainult Wenemaalt, Prantsusmaalt ja Inglismaalt. Enne abiandmist need riigid kaalusid aga põhjalikult, mida õieti Saksamaa Prahalt nõuab.

Praha walitsus, kes alguses sugugi ei tahtnud wähemusrahwuste küsimuses wastu tulla, lubas aga siis, kui seisukord läks keerulisemaks, et annab neile kohalikud omawalitsused. Kuid sudeedi-sakslaste nõudmised olid selleks ajaks juba kasswanud niikaugele, et nõudsid üldist omawalitsust. Ja kuna seda ei antud, siis sudeetlased pärast Nürnbergis peetud Hitleri kõnet asusid nõudma Sudeedimaa liitmist Saksamaaga. Nüüd alles tshehhid lubasid ka üldist omawalitsust, kuid

tshehhid jäid jälle sammu wõrra oma pakkumisega hiljemaks, nagu eelmistel kordadelgi.

Oleks Praha walitsus oma järeleandmisi teinud õigel ajal, oleks wõinud küsimus ehk laheneda hoopis teisiti ning koguni Prahale soodsamalt.

Pärast Hitleri kõnet Nürnbergis, kus nõuti Tshehhoslowakkias enesemääramise õigust sakslastele, pidas Mussolini Itaalias rida kõnesid ja täiendas Hitleri nõudmisi, et enesemääramise õigus tuleks anda ka teistele Tshehhoslowakkias elutsewatele rahwastele. Oma ägedates kõnedes

Mussolini tähendas, et Tshehhoslowakkial tuleb oma praegust riiki reformida kahel põhjusel.

Esiteks pole seal seni suudetud wähemusrahwustega õiget kontakti luua ja ühiselt wähemusrahwustega oma riiki organiseerida, waid tshehhid hoiawad neid wäewõimuga enda all, mistõttu see riik esimesel kokkupõrkel wõib laguneda. Teiseks see riik hoiab ühekülgset sidet Wenemaaga, nõnda et selle kaudu enamluse ideed tungiwad Euroopa südamesse, et seal awaldada oma häwitawat mõju. Seepärast jääb Itaalia täie jõuga Saksa toetajaks, kui Saksa-Tshehhoslowakkia konflikt peaks laienema ka teistele maadele. Samuti tähendas Mussolini, et kui arwatakse olewat saabunud juba aeg, millal teised riigid soowiwad õiendada oma arweid autoritaarsete riikidega, siis selles eksitakse, kuna need riigid on sõjaks paremini organiseeritud ja suudawad üldist sõda paremini wastu wõtta.

Inglismaa seisukoht selles küsimuses näis olewat õige raske.

Inglismaa tahe näis olewat Tshehhoslowakkia riiki tema endistes piirides alal hoida, kuid teisest küljest oli Tshehhoslowakkia wähemusrahwuste korraldamise küsimus üldise sõja põhjuseks siiski liiga wäike. Ka Hitler oli deklareerinud, et tema muud ei taha kätte saadagi, kui Tshehhoslowakkiaga korraldada sudeedisakslaste küsimust, kuna kõiki teisi wälispoliitilisi küsimusi tahab teema lahendada kokkuleppel Inglismaaga ja Prantsusmaaga. Hitler oma kõnedes tähendas koguni rohkem — ta tahab olla ise algataja, et Inglismaaga ja Prantsusmaaga rahulikus meeleolus kõiki tüliküsimusi lahendada. Ja kui see lahendus Tshehhoslowakkiaga on saawutatud, siis ei olewat temal Euroopas enam ühtki nõudmist. Kas see lubadus, mida Hitler deklareeris, jääb püsima? Chamberlain wastas selle kohta, et tema on oma kokkupuudetest Saksa riigikantsleriga tulnud otsusele, et mida Hitler kõneleb, seda ta ka usub.

Nõnda kaldus Inglismaal meeleolu tüliküsimuse rahuliku lahendamise poole. Ka Prantsusmaal liikusid meeleolud selles suunas, sest

ilma Inglismaata oleks Prantsusmaal läinud sõda raskeks.

Prantsusmaal oleks tulnud sõja korral sõdida kolmel frondil korraga — Saksa, Itaalia ja Hispaania wastu. Ilma Inglismaa toetuseta see oleks olnud raske.

Wiimaseks Tshehhoslowakkia kaitsjaks oli jäänud weel Wenemaa, kellele Praha walitsus pani kõige suuremaid lootusi. Kuid Wenemaa teatas, et ta ainult sel juhul asub Tshehhoslowakkia kõrwale, kui Tshehhoslowakkiat asub kaitsma ka Prantsusmaa, kelle kõrwale siis oleks asunud ka Inglismaa.

Nii oli Tshehhoslowakkia jäänud lõplikult üksi ning kokkulepe tema kulul tehti ka ilma tema esindajate osawõtuta.

Kokkulepe muutus Prahale raskemaks kui seda alguses arwati, sest peale Sudeedimaa tulewad ärawõtmisele ka maaosad Poolale ja Ungarile.

Kuigi see lahenduswiis Tshehhoslowakkiale oli raske, on see siiski suure tüliküsimuse Euroopast lõplikult kõrwaldanud. Kui need 4 suurriiki — Inglise, Saksa, Prantsuse ja Itaalia on leidnud wõimalusi suuri küsimusi ühiselt leplikul teel korraldada, siis on see kasuks kogu Euroopale ja maailmale, kuigi see esialgu on sündinud walusalt Tshehhoslowakkia arwel. Praegu näib, et suuri konflikte enam esile ei tõuse. Kuigi lahendada on weel Saksamaa asumaade küsimus, siis saawutatakse selles arwatawasti ka kokkulepe suurriikide wahel.

Nii paistab, et wõime astuda rahulikumasse ja kindlamasse ajajärku kui seni,

kus enam niipalju majanduslikku jõudu pole tarwis kulutada sõjalisteks ettewalmistusteks ja relwastuse suurendamiseks, waid selle asemel wõiwad Euroopa riigid hakata rohkem kulutusi tegema muudel aladel, eriti kultuurilisteks ülesanneteks.

Lõpetades oma wälispoliitilisi tähelepanekuid, tähendas Põllutöökoja esimees A. Jürima, et ta wälismaal wiibides on kasutanud oma aega ka selleks, et läheneralt tähele panna

(Järg 8. leheküljel.)

Revolutsiooni keerises.

Briti salaluure agendi mälestusi Venemaalt. 10

Peale kirja ulatas Peter Petrowitsh mulle weel pitseeritud paki. Teadsin, et see **Haldab raba** ega hakanud seda sellepärast **awalikus** kohas awama. Pistsin paki tasku, et wiia ta pärast tädi Natalja matmispaigale.

Öö weetsin jälle wanausuliste kalmistul, lebades hauda katwal plaadil, mis kandis kellegi Mihhail Semashko nime, kes oli surnud eelmise sajandi keskpaigas.

Wolkowi kalmistu oli täiesti metsistunud, põõsaid ja umbrohtu täis kaswanud, wanad puuristid olid lagunenud, teed haudade wahel ammu kadunud, ja seal lendles parwede wiisi sääski ja kihulasi, kes kiusasid mind warawalgeni.

Head uudised.

Järgmisel hommikul ootas mind Peter Petrowitsh jälle samal kohal. Ta nägi wäga terwe ja wärske wälja, kuigi oli öö weetnud metsas.

Ta tõi üpris häid uudiseid: Klahonka oli ausõna peale wabaks lastud, s. o. ta oli wahiall edasi, kuid ta wõis päewal hoolitseda oma haigete eest, kuna ta ööseks pidi minema tshekaasse magama.

Kuna Klahonka oli öelnud Peter Petrowitshile, et punastel pole aimu, et „mina" olin see krampides waewlew „südamehaige", siis wõisin rahuliku meelega teda külastada.

Leidsin ta eest eluröömsana ja energilisena nagu ikka. Ta päris kõigepealt minu kohta teateid ja jutustas endast alles siis, kui olin söönud eine, mille ta minu jaoks rutuliselt oli walmistanud. Tema ei kannatanud toiduainete puudust, sest arstidele ja halastajaõdedele tehti kaartide jagamisel soodustusi, ning pealegi oli Klahonka osanud sõlmida sõbralikke sidemeid warustuse walitsuse ametnikega, kelledest mitmed olid olnud tema patsiendid.

„Tshekaa on teie minewikust hästi informeeritud," ütles ta, walades mulle teed, „neil on koguni teie pilt olemas, mis kujutab teid habemikuna ja kus näib, nagu puuduks teil eest üks hammas."

Edasi jutustas ta, et tshekaa süüdistawat teda selles, et ta on abistanud inglise salakuulajat.

„Ütlesin neile, et talwel tuli arsti juure küll keegi mees, kelle jalad olid külmunud, ent kuna ta kõneles wabalt wene keelt, ei teadnud ma aimata, et tegemist on wälismaalasega."

Igaks juhuks ta oli lisanud, et too mees kõnelnud midagi eelseiswast pikast reisist ja palunud sellepärast, et ta jalad wõimalikult kiiresti terweks rawitaks.

Lenini tuttav.

Arwatawasti oleks Klahonka kohe wabastatud, kui juhuslikult poleks kerkinud päewakorrale hoopis teine seik: nimelt küsinud üks ülekuulajaist, kas see pole mitte tema, kes oli talwel toitlustanud burzhuide lapsi, kel puudusid leiwakaardid.

Klahonka ei saanud seda salata. Ta oli tõepoolest andnud lõunaid intelligentsi kuuluwatele lastele, kes olid kannatanud nälga.

Nüüd oli komissar süngistunud. Ta oli toitnud burzhuide lapsi, ajal, kus palju õigeid proletaarlasi kannatas alatoitluse all? Järelikult oli ta ise ka burzhui ja kontrrewolutsionäär weel pealekauba!

„Mu tulewik näis äkki tumenewat," jutustas Klahonka, „kuid tshekistid ei aimanud, et mul oli weel tugew trump wälja mängida. Ma ei ole teile kunagi sellest kõnelnud, kuid olen tõepoolest kogu eluaja olnud rewolutsionäär, kuulumata siiski parteisse.

„Kakskümmend kaks aastat tagasi oli Lenin ühes Peterburi wanglas haigestunud. Kui kuulsin sellest, wiisin talle arstimeid ja rammusat toitu. Paar korda sain temaga ka isiklikult kokku ja pärisin tema soowide järele. Kas ta mu nime üldse teadis, seda ma ei mäleta, kuid olen kindel, et ta pole oma tolleaegset heategijat unustanud."

„Kas tshekistid uskusid teie juttu?" küsisin.

„Algul naersid nad ainult ja ütlesid, et ma waletawat, kuid pärastpoole hakkasid siiski kahtlema."

Ning lõpuks oli otsustatud, et Klahonka saadetakse esimesel wõimalusel Moskwasse, kus ta seatakse film-silma wastu Leniniga, ja kui wiimane ta sõnu kinnitab, siis wabastatakse ta otsekohe. Wastasel korral aga lastakse ta tshekaa petmise pärast maha.

Wahepeal aga wõis ta päewiti töötada oma kodus.

Klahonka toas koostasin oma aruanded, mis andsin Peter Petrowitshile, ja siis wäljusime kõik koos majast, et minna oma teed. Klahonka suundus tshekaa poole, Peter Petrowitsh ruttas saarele, kus teda ootas salapärane kapten Agar, ja mina seadsin sammud wanausuliste kalmistu poole.

Õine võõras.

Sadas kerget wihma. Lehed sahisesid tasa ja sääsed olid kadunud.

Lebades hauaplaadil, hingasin sügawalt wärsket õhku ja tuletasin mõõdunud päewa sündmusi meelde. Olin õnnelik ja endaga rahul, sest tubli Klahonka oli warustanud mind waiba, kinnaste ja salliga, nii et mul oli mõnusalt soe.

Üldse weetsin Wolkowo kalmistul neli ööd ja kui imelik see ka ei tundu, aga mulle hakkas see koht päriselt meeldima.

Iga öö oli omamoodi huwitaw. Kui lebasin seal esmakordselt, siis köditas mind kuidagi seikluslikult see õudusetunne, mis waldab peagu igaühte, kes ööst satub üksinda surmaaiale. Järgmisel ööl sisendasid mulle erilise mõnutunde soojad riided ja kolmandal ööl kuulatasin pinewa huwiga kahurimürinat, mis kostis merelt.

Olin weendunud, et kauaoodatud Inglise laewastiku rünnak on wiimaks ometi alanud ja tundsin juba ette wõidu üle rõõmu.

(Järgneb.)

Kas linamajandus wäärib korraldamist?

Käesolewal aastal on Lääne-Euroopa riikides linakaswatust laiendatud, samal ajal kui Balti riikides ja Nõukogude Wenes linakülwipind tublisti koomale tõmbus. See näitab asjaolule, et senine waade, nõ, gu oleks linakaswatus wõimalik ainult madala põllukultuuriga maades, ei pea paika. Linakaswatus püsib ja laieneb koguni seal, kus tööliste palgad kõrgemad ja teiste põlluwiljade konkurents tugewam kui meil.

Riikides, kus käesolewal aastal linapinda laiendati, on kõrge põllukultuuri juures kõrgel tasemel ka linamajandus. Kõrgemad on linasaagid ja mis tähtsam — linatööd on korrapäraselt mehhaniseeritud.

Linakaswatus ületab oma töönõudluses inimtööjõu alal kõik teised põllukultuurid meil. Suurim põhjus, miks linakülwipind Eestis langes käesolewal aastal 23.200 ha-le 1937. a. 31.300 ha wastu, seisab selles, et maal ei ole wajalikku tööjõudu. Möödunud aastal jäi hulk lina hiljaks kitkuda ja kaotas oma wäärtuse.

Linakaswatuse säilitamise huwides on waja senisest suuremal määral tähelepanu pöörata linatööde mehhaniseerimisele. Riikides, kus seda tehtud, lonkab praegu linakaswatus.

Aega wiitwamad tööd linakaswatuses on: linakitkumine, kuparda mine, leotamine ja harimine. Need on tööd, mida teiste põlluwiljade juures teha ei tule wõi mida tehakse masinatega. Kui saame linakaswatuses neid töid mehhaniseerida, siis langeb ära takistawam tegur linakaswatamiseks.

Nende ridade kirjutajal on wõimalusi olnud linatööde mehhaniseerimise käiguga tutwuneda teistes riikides ja õige hiljuti katsetada mõningate sellelaadiliste masinatega kodumaal. Huwi nende linatööde mehhaniseerimise wastu on suur. Seda tõendab asjaolu, et esimesed külalised masinate proowimisel olid just põllutööminister A. Tupits, põllumaj. osak. dir. K. Liidak, riigimõisade ülemwalitseja Roosileht ja teised. Samuti on rohkearwuliselt järelepärimisi just põllumeeste ringist.

Linakitkumise masinate walmistamine ei ole uudne, kuid ühe wäga lihtsa tehnilise täienduse tõttu wõeti ka tarwitusele nad alles paar aastat tagasi. Kõik masinad, olgu hobusega wõi traktoriga weetawad, kitkuwad lina ja panewad selle ilma sidumata kaares maha. Lääne-Euroopas ei seota linawarsi ka kästsi. kitkumisel ja seal asendab masin täielikult inimtööjõu. Ei ole imestada, kui teatan, et käesolewal suwel Prantsusmaal 65% ja Siris 75% linakitkumise tööst sooritab juba masin. Need on ka riigid, kus linapind eriti laienes.

Eestis on katsetamisel ETK kaudu traktoriga weetaw Wene linakitkumise masin. Masin tegi kitkumisetöö eeskujulikult. Ei sasti linawarsi, waid need lähewad sega, kui algad kaarest pärast siduma. On kuprai dpidi kokku jäänud. Säärasel kujul ei kõlba. Isiklikult olen weendunud, et sidumine ei olegi oluline. Olulisem on, kui masin kohe linawarred kuparda ks. Siis on leotamise otstarbel linawarte kubudesse sidumise töö hõlpus. Tegelikult on ka nii, et kuparda mise mehanismi on masinale juurde monteerida märksa kergem kui tarbetu sidumise osa. Sellase soorituse ja üksikasjalised näpunäited annan wenelastele kaasa ja loodan, et tulewal aastal kitkume ja raatsime oma lina uue masinaga edukalt. Üks meie olude jaoks kohandatud masin wõib kitkuda ja raatsida hooajal 200 ha hinnaga à Kr. 20.—. Käsitsi kitkumine ja raatsimine läheb praegu maksma Kr. 80.— ha kohta. Arwud kõnelewad ise enese eest.

Linaleotamise alal on eriti wiimastel aastatel wälja mindud hoopis uuele põhimõttele lina harida ilma leotamata. Leotamata linawarte harimisel saadud kiudu on waja enne ketramist küll keemiliselt läbi töötada, aga kogus on wäike ja n.n. keemilist leotusprotsessi saab tagant järele läbi viia töpselt. Praegu rikutakse hulk kiudu just leotamisel. Igatahes ei näi säärane leotuse küsimuse lahendamine wõimatuna ja wõib loota, et juba lähemas tulewikus näeme tegelikke tulemusi.

Linaharimise mehhaniseerimise osas loodame abi autelt harimise turbiinidelt. Wändras oleme selle uue masinatüübiga töötanud mõned tunnid. Tagajärgedega wõis rahule jääda. Lääne- ja Kesk-Euroopa on seda tüüpi masin wallutanud täielikult. Kogu lina haritakse nendel masinatel. Turbiiniga töötades ei ole waja ikka ja ikka wähenewa ropsijate kaadri pidamine. Igal juhul wõime uue masinaga kokku hoida inimtööjõudu, harimiskulusid ja tõsta sellejuures linakiu wäärtust.

Kõike kokku wõttes wõib kinnitada, et linatööde mehhaniseerimine on tehniliselt ja majanduslikult täiesti lahendataw ja edu tootaw. Kui meie olemasolewaid ja iga päew juurde tulewaid uuendusi linatööde hõlbustamise alal kawakindlalt ja õigeaegselt ära kasutame, siis loodan, et Eesti ei ole mitte esimene, waid wiimasest, kes maailma linamajandusest tagasi peab tõmbuma.

*

Kes peab korraldama linaharimise mehhaniseerimist? Aastate kogemused näitawad, et toorlinawabrikute järele on tarwe, ja see tarwe kaswab, eriti siis, kui saame nendes harimisosa täiendawalt mehhaniseerida. Samuti oleme näinud, et ilma juhtiwa keskkohata, toodangu turustamise eest hoolitsejata ja ilma tiheda omawahelise koostööta üksikutel toorlinawabrikutel wõimatu on tegutseda.

Riigimõisade walitsus on wiimastel aastatel teinud toorlinawabrikute korrastamise alal tänuwäärse töö. Nüüd on kuulda etteheited, nagu ei oleks see riigimõisade walitsuse otsene ülesanne. Muidugi ei ole, kuid linatööstuste organiseerimises on tegutsetud, sihte aetud ja näidatud sellepärast, et teist tegijat ei leidunud. Meie linakaubanduses olew wäliskapital ei ole olnud ega saa tulewikuski kunagi olema huwitatud linamajanduse korraldamisest. Sellel kapitalil on teised ülesanded.

Nüüd ongi riigimõisade walitsuse ülesanne lina alal wähenenud, sest kaub. kesküh. „Estonia" on muuhulgas enese peale wõtnud ka toorlinawabrikute toodangu turustamise. Ekslik ja aluseta on aga loota, et „Estonia", kes peab wõistlema wäliskapitali teeniwate ja meie linamajanduse korrastamise alal mitte mingisugust kohustust kandwate test eksportööridega, peaks suutma enesele wõtta raske linatööde mehhaniseerimise ja muu korrastamise ülesande. Muidugi, kui põhjalikult ümber korraldada kogu meie linakaubandus, kus esijoones liigub lina eest saadaw raha, siis suudab linakaswatus ise end tarwilisel määral mehhaniseerida ja korraldada.

Enne kõike on kuulda kahtlusi, kas linamajandust üldse tasub arendada. See surewat wälja. Sääraseid kahtlusi on aastakümneid olnud ja just siis, kui mõni uus tekstiilaine turule ilmub, olgu see puuwill, kunstsiid wõi kunstwill. Tõsiasi on waid see, et linakaswatus tegelikult mitte ei kao. Kahtluste peale waatamata. Sääraste küsimuste uurimiseks asutatud Konjunktuur Instituut andis wälja suurema töö linamajanduse uurimise alal 1937. aasta suwel. Seal kinnitatakse, et wõime linamajandust säilitada ja edasigi jõuda, kui ainult tahame. Usume sellesse, ja on hea, kui hoolega käsile wõtame wana äraproowitud linakaswatuse ülesehitamise ja otstarbeka ümberkorralduse.

H. Kõiwa.

Skarjatinas oli kogu küla tuleohus.

Naabertalu põles, küla elanikud magasid rahulikult edasi.

Skarjatina wallas Gjuki külas süttis põlema öö! wastu esmaspäewa taluomanik Timofei Ljubimowskile kuuluw rehi. Kiirele abile waatamata põles hoone maani maha. Põlewast hoonest kandusid sädemed elamule ja teistele kõrwalhoonetele, mis samuti wõtsid tuld. Siin aga suutsid kohalesõitnud tuletõrjujad õigeaegselt tulele piiri panna. Mahapõlenud rehe wäärtust omanik hindab 700 kroonile. Hoone oli tuleõnnetuse wastu kindlustatud „Talus" 200 krooni eest. Koos rehega hukkus ka mitmesugust wallaswara, nii umbes 300 puuda loomasööda põhku, kümmekond puuda wilja ja põllutööriistu kogusummas ümmarguselt 300 krooni wäärtuses. Seega üldine kahjusumma tõuseb 1000-le kroonile.

Tuld märgati esmalt lähedalasuwast Skarjatina külast kella 10 paiku õhtu. Kohe alarmeeriti Skarjatina ja ümbruskonna külade tuletõrje ning sõideti pritsidega kohale. Wahepeal oli ärgatud juba ka taluomanik ja asunud koduste abinõudega tuld kustutama. Kuiwas hoones lewis tuli aga niiwõrd kiiresti, et ka tuletõrjujad midagi päästa ei suutnud.

Gjuki külas on wiis talu ja nende elamud asetsewad kõik üksteise lähedal kobaras. Juhul, kui oleks süttinud põlema ka Ljubimowski elamu, oleks hukkunud kahtlemata kogu küla. On märkimiswäärt, et samal ajal, kui Ljubimowski rehi lõomas täies hoos, küla elanikkond puhkas warajasele ajale waatamata rahulikult unehõlmas, ilma et keegi oleks kuma märganud.

Tuleõnnetuse põhjusi pole seni jõutud selgitada. Oletatakse, et tuli wõis tekkida rehetoa wigasest ahjust.

Auto surmasõlm Tartu-Räpina maanteel.

Liiklemisõnnetus Kauksi kurvil. Sõitjad pääsesid ainult põrutuse ja kriimustustega.

Pühapäewal juhtus Tartu — Räpina maanteel Kauksis liiklemisõnnetus, mis nõudis ohwriks uue sõiduauto. Auto O-252, mille omanikuks on Räpina paberiwabriku juhataja Wold. Paal, oli sõitmas Räpinast Tartu. Jõudes Kauksi kurwile, märkasid sõitjad wastutulijat poisikest-ratturit, kes sattudes ärewusse, hakkas teel looklema. Lühikese wahemaa tõttu osutus wõimatuks masinat pidurdada, ja et wältida pealesõitmist, juhtis autoomanik masina kõrwale ning pidurdas. Seejuures puutus auto siiski rattaga kokku. Auto lendas pikuti teed kaks korda kukerpalli ja jäi peatuma purustatuna. Ka purunes osaliselt wastusõitnud poisikese jalgratta esiratas.

Kohale jõudnud inimeste abil aidati autorusudest wälja seesistujad Räpina notar August Tamm, autoomanik-juht Wold. Paal ja kohtupristaw E. Kruuw. Õnnetuskohale saabunud arst andis wigasaanutele wajalikku esmaabi. Kohtupristaw Kruuwi sai otsmikule pika nahahaawa. Teised autosolijad said tublisti muljuda ja põrutada.

Notar A. Tamm, kes oli ametikohuse täitmisel, sõitis teisel autol kohe edasi Tartu.

W. Paali sõiduauto oli hiljuti ostetud ja maksis kr. 4500. Ühtlasi oli ta uuemaks autoks Räpinas. Esmaspäewal toimetati katastroofi üleelanud sõiduk Tartu parandusele.

Riigikaitseõppuste juhid Tartu ja Tallinna ülikooli.

Wabariigi Walitsuse ettepanekul Wabariigi President K. Päts oma käskkirjaga 3. okt. nimetas: Wälisministeeriumi käsutuses olewa kolonel August Traksmaa WR 1/3 ja 2/3 Tartu ülikooli riigikaitselise õppuse instituudi juhataja ks ja sõjawägede staabi käskudetäitja ohwitseri kol.-ltn. Henn-Ants Kurg'i sama instituudi juhataja abiks — mõlemad alates 1. oktoobrist. Edasi nimetas Wabariigi President: autotankide rügemendi ülema kolonel Mart Tuisk'i WR 1/3 Tallinna Tehnikaülikooli riigikaitselise õppuse instituudi juhataja ks ja õhukaitse staabi ülema kol.-ltn. Aleksander Wernik'u sama instituudi juhataja abiks — mõlemad alates 1. oktoobrist.

Uued jõud Majandusministeeriumis.

Direktoriteks kaubandusosakonnas E. Uuemaa ja tööstusosakonnas A. Raadik. Kaubanduskomitee esimeheks nimetati A. Teose.

Wabariigi Walitsuse ettepanekul Wabariigi President K. Päts oma käskkirjadega wabastas ametist Majandusministeeriumi kaubandusosakonna direktori August Tuhk'i omal palwel ja nimetas tema asemele kaubandusosakonna direktoriks Majandusministeeriumi kaubandusameti juhataja Eugen Uuemaa.

Edasi Wabariigi Walitsuse ettepanekul Wabariigi President nimetas Majandusministeeriumi Kaubanduskomitee esimeheks Tallinna ringkonnakohtu liikme August Teose. Teatawasti Kaubanduskomitee loodi hiljuti peamiselt litsentside küsimuse otsustamise wiimiseks laiemale alusele.

Majandusministeeriumi tööstusameti juhataja insener Karl-Artur Leetberg nimetati Majandusministeeriumi Kaubanduskomitee tööstuseksperdiks.

Majandusministeeriumi tööstusosakonna direktoriks nimetas Wabariigi President inseneer Arnold Raadik'u, Kehra sulfaatsellulooosi tehase senise kohapealse juhataja.

Kõik nimetused toimuwad 1. oktoobrist arwates.

Majandusministeeriumi senine kaubandusosakonna direktor A. Tuhk asub nüüd kuuldawasti tööle juhtiwale kohale aktsiaseltsis „Eesti turbatööstused".

Kass põhjustas Saaremaal raske õnnetuse.

Esmaspäewal toodi Saaremaa maahaiglasse rawimisele Kihelkonna wallast 68-aastane Juhan Lepik, kellel on pragunenud parem reieluu. Lepik oli läinud põllult lehma koju tooma, wõttes selle ohelikkupidi enda järele. Liikudes lehmaga mööda maanteed, hüpanud teekraawist wälja kass, kellest lehm kohkunud, paisanud mehe järsu tõmbega maha ja astunud talle peale.

Pussitamine liisupoisi lahkumisõhtul.

Wirumaal Maidla wallas leidis aset Aidu-Sookülas kaklus sõjawäeteenistusse minewa Meinhard Kõrtsi lahkumisõhtul, kus sai raske haawa käewarde Alius Lust.

M. Kõrts teenis A. Keerme talus sulasena ning enne sõjawäkke sundaega teenima minekut korraldati temale samas talus lahkumisõhtu. Hilisõhtul tulid liisupoisi lahkumispeole weel kontwööraiks sama küla noormehed Hugo Rooger ja Alius Lust, ajades oma hobuse pererahwalt luba küsimata talu küüni ristkuwirna kallale ja läksid ise tuppa. Kuna ühe kontwööraist oli Kõrtsilt 2 kr. raha saada, siis hakkasid mehed nõudma Kõrtsilt selle eest wiina, mida neile ka laualt pakuti. Kontwööraste noriw ülalpidamine tekitas alul sõnelusi, mille lõstel Rooger löi rusikahoobiga liisupoisi Kõrtsi põrandale, mispärast Lust omakorda hakkas maaslamajale hoope jagama. Kõrts tõmbas maas lamades taskust pussi wälja ja löi sellega Lusti paremasse õlawarrelihasesse juure haawa. Esmaabi anti haawatule Kütte-Jõu arsti juures.

Ühe jalaga mehe laip Kilingi-Nõmme metsas.

Tundmatu tappis denaturaadi joomine.

Pärnu, 4. oktoobril.

Esmaspäewal kell 7 ajal hommikul teatas Kilingi-Nõmme konstaablile Kilingi wallast Kingoja talust pärtolew Alma Jõõks, et tema on leidnud Kilingi-Nõmme linna piirides algkooli lähedalt männimetsast umbes 40 a. wanuse tundmatu mehe laiba. Konstaabel läks sündmuskohale ja leidis juhatatud kohast laiba, mis lamas kummuli olekus, müts ja paar wanu püksi pea all. Laiba kõrwal lebasid wõileiwad ja nõu, mis lõhnas denaturaadi järele. Mingeid dokumente laiba juurest ei leitud. Mehel oli wasak jalg põlwest saadik amputeeritud, punjalg oli samas kõrwal maas. Laiba juures wäliseid wägiwalla tundemärke ei leitud. Dr. Uustalu, kes toimetas laiba lahkamist, leidis, et surm wõis järgneda liigsest denaturaadi tarwitamisest.

Tähendatud meest nähti Kilingi-Nõmmel laupäewal, 1. oktoobril ringi liikumas. Ta oli rääkinud, et on pärit Narwast, teistele jälle, et on Tallinna linna hoolealune ning tulnud jalgsi Tallinnast Kilingi-Nõmmele ja jatkawat siit teekonda Pärnu.

Sündmust asusid selgitama ametiwõimud.

Jutuajamine A. Jürimaga.

(Algus 7. leheküljel).

üldist majanduslikku elu ja põllumajanduslikku seisukorda.

Üldise majanduslikku olukorra kohta tähendas ta, et kui suurriikide waheline kokkulepe peaks wiima sõjajõudude wähendamisele, siis on oodata ka maailma majanduslikus seisundis muudatusi. Kui suured sõjatööstused lõpetawad oma töö, siis tuleb tööstuselu ja ka töölishulki paratamatult üle wiia teistele produktiiw-aladele, mis üldises majanduslikus struktuuris wõib tuua muudatusi.

Põllumajanduslikul alal tutwus A. Jürima lähemalt just nende põllumajandusrajoonidega, mis kliimaliselt on meile sobiwamad, samuti külastas ka paljusid põllumajandusnäitusi. Ühtlasi tutwus A. Jürima Itaalias ka töödega kuulsates Pontini soodes. Seal on tehtud wäga rohkesti tööd, millega meil teostatud maaparandustöid on raske wõrrelda. Wiimase küsimuse kohta lubas Põllutöökoja esimees A. Jürima awalikkust ja eriti põllumajanduslikke ringkondi edaspidi lähemalt informeerida.

PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE HINNAD

Wõiturg.

Mõõdunud nädalal paranes meie wõihind Inglises 1 sh. cwt-lt, tõustes seega Manchesteris 116—118 sh. cwt. Saksast saadaw hind jäi püsima eelmise nädala tasemele. Kuna aga Saksa weetawa wõi koguse osatähtsus wähenes, nõrgenes meie eksportwõi hinna noteering 157 s-le kg franko saatejaam l. n. 159 sendi wastu. Tendents waikne. Mõõdunud nädala algul awaldus wõiturul tunduw elawnemine, mida põhjustas erakorraline poliitiline pinewus. Seetõttu wõis loota, et wõihindade tase paraneb. Kuna aga olukord muutus normaalseks, muutus turuseisund nädala lõpul waikseks.

Junstuturg.

Juustuhindade noteerimiskomisjon noteeris 03. 10. üldjoontes eelmise nädala hinnad, korraldades need waid enam tegelikule olukorrale wastawaks. Riikliku kwaliteetpreemiata noteeriti shweitsi eksportjuustu hind:

12 A — 112 s. kg., 12 B — 109 s. kg., 11 A — 110 s. kg., 11 B — 107 s. kg., 10 A, B, C — 106 s. kg. Siseturu hinnaks noteeriti: Shweitsi juust 95—120 snt. kg. Hollandi juust 100—105 s. kg. tilsitijuust 110 s. kg. backsteini juust 100 s. kg, konserwjuust 135 s. kg.

Peekoniturg.

Peekoniturul püsib seisund muutuseta. Meie kõrgemat sorti peekoni noteeriti Londonis 93 sh. tsn. M. a. samal ajal noteeriti eesti peekon 100 sh. tsn. Peekoni sissewedu Inglisse oli aug. 3% suurem kui m. a. aug. Eelmise 8 kuu sissewedu langes 4.569.000 tsn. 4.637.000 tsn. wastu m. a. Eesti peekonikwoote Inglises wiimase aastaweerandi kohta määrati 9962 tsn., mis wastab umbes 9500 peekonseale.

Käesolewal nädalal maksawad eksporttapamajad peekonsigade eest:

Tapakaalud	1. sort	2. sort	3. sort 4. sort
60 —72 kg.	88	83	siseturu hind
55,5—59 „	83	79	„
72,5—75 „	83	79	„
75,5—80 „	79	75	„

ja elussigade eest

90—120 kg. raskused	60 s.	elus kaalu	kg.
121—160 „ „	64 s.	„ „	„
üle 160 „ „	60 s.	„ „	„

Kuna peekonsigade turustamine on piiratud, peaks seakaswatajad kaswatama rohkem pekisigu, millede eluskaalu alammäär oleks 120 kg. Nende sigade turustamiswõimalused on palju awaramad.

Siseturul maksid noored peekonikaalulised sead 80—82 s. kg. ja raswa- ning lihasead 76 kuni 78 s. kg. Eluskaalu järgi maksid sead 60—62 s. kg.

Toornahkade turg.

26. 9. — 2. 10. noteeriti toornahkadele järgmised hinnad: Weisenahast 1. sort 70 s. ja 2. sort 63 s. kg. Wastkanahad toorelt kr. 3.15 tk. ning suuremad nahad kaalus üle 3,5 kg. 1 kg. hind kr. 1. Lambanahad kr. 1.75—3.00 tk. sõltuwalt suurusest ja willa pikkusest. Hobusenahad alla 20 kg. kr. 8— tk. üle 20 kg. kr. 11.10 tk.

Kanamuna turg.

Wälisturgudel on kanamunaturuseisundi kujunemisel märgata lõdwenemist, mis on tingitud külmhoone- ja konserwmunade pakkumise suurenemisest. See lõdwenemine on siiski ajutise iseloomuga ja lähemal ajal wõib oodata hindade paranemist. Meie eksport munadele noteeriti endine hind, s. o. 110 s. kg. samuti siseturu munadel 70 s. kg. franko kogumispunkt. Turutendentsi iseloomustatakse selgusetuna.

Piimaturg.

Piimahinnad püsiwad endisel tasemel. 3. okt. noteeriti Tallinna kohta järgmised hinnad: 1. waliku rööskpiim müügil piimakauplustele 12 s. l. ja müügil piimatööstustele 11 s. liiter. 2. waliku rööskpiim wastawalt 10 s. ja 9 s. l. Mõõdunud aastal tõusis piimahind juba 20. sept. sügisesele tasemele, tänawu aga ei ole weel tõusu näha.

Tawaliselt sel ajal on piimatoodang juba ilmade halwenemise tõttu langenud ja piimahind näidanud hooajalist tõusu, tänawu aga soojade ilmade püsimisega olid karjatamiswõimalused senini head ja toodang suurem, sellest ka hindade püsimine endisel tasemel.

Linaturg.

Linahindade noteerimiskomisjonis noteeriti 30. sept. lina kokkuostu hinnad riiklike standard sortide alusel franko kokkuostja ladu järgmiselt: R. Wõru- ja Petserimaal 107, mujal Eestis 105 senti HD. Wõru- ja Petserimaal 98, mujal Eestis 96 s. D. Wõru- ja Petserimaal 89, mujal Eestis 87 s. OD. Wõru- ja Petserimaal 80, mujal Eestis 78 s. LOD. Wõru- ja Petserimaal 71, mujal Eestis 69 s. H. Wõru- ja Petserimaal 62 ja mujal Eestis 60 s. kg.

Takk 1. sort 69 snt. 2. sort 59 snt. ja 3. sort 49 snt. kg. Ehitustakk 15—20 snt. kg. Seega noteeriti hinnad samale tasemele nagu kahe nädala eest.

Kartuliturg.

Kartulihindade noteerimiskomisjon noteeris 3. 10. järgmised hinnad:

1. Sõõgikartul: Lääne rannas kr. 2.50 kw.
2. Seemne kartul: majesteet kr. 4.10—4.40 kw.
3. Tööstuskartul: tärkliswabrikuis 10 s. tärklise kg. ehk kr. 1.80—2.20 kw.; piirituswabrikuis kr. 2.00—2.20 kw.

Kalaturg.

Tänawu aasta septembrikuu kalatoodang wõrreldes sügishooajaga arenes õige soodsalt, mis tõttu ka kalakauba wäljawedu näitab tunduwat tõusu. Kuu kestel weeti wälja kala ja kalakaupu 170.000 kg. (1937. a. sept. 117.000 kg.) Tähtsama osa wäljaweos moodustas elus- ja wärske angerjas, koguselt 120.000 kg. See on suurem kogus kui kunagi warem ühe kuu kestel. Suurenes ka koha wäljawedu 29.000 kg. eelmise aasta 6500 kg. wastu.

Räimekaubandus näitas teatawat elawnemist kuna toodangu suurenemise tõttu tuli m. n. räimi müügile suuremais kogusais. Kalasadamas maksti räimest nädala algul 10—15 s. kg. keskmädalal 20 s. kg. ja wiimaseil päewil 15—20 s. kg.

Nõudmine räimede järele on praegu elaw.

Loomade ja liha hinnad

Põllutöökoja alatisel elusloomade- ja lihaturul

keskmädalal, 5. oktoobril.

Põllutöökoja alatisel elustapaloomade- ja lihaturul weiste pakkumine-nõudmine keskmine.

Suured paremad pullid maksid: 57—60 s. kilo ja wäiksemad pullid ning mullikad 56—58 s. piires kilo. Eluskaalu järgi 25—30 s. kilo.

Lehmad: rammusad 60—64 s., keskmised 53—58 ja lahjad 44—50 s. piires tapakaalu kilo. Eluskaalu järgi wastawalt nimetatud sordile 30—22—18 sendi piires kilo.

Wasikate pakkumine wäike, nõudmine hea. Tapetud wasikad ühes naha ja pudemetega maksid 55—78 s. piires kilo. Eluskaalu järgi 34—53 s. piires.

Lammaste pakkumine-nõudmine keskmine. Tapetud lambad ilma nahata ja pudemeteta maksid 45—55 sendi piires kilo.

Sigade pakkumine-nõudmine keskmine. Ühes pea-jalgadega 74—82 senti ning wanad suured sead alla 74 sendi kilo.

Seemnekartul noteeriti 410—440 senti kwintaal.

Kartuli hindade noteerimise komisjoni koosolekul määrati esmaspäewal kartuli hinnad järgmiselt:

Sõõgikartul Läänerannas 2 kr. 50 s. kwintaal. Seemnekartul „Majesteet" 4 kr. 10 s. — 4 kr. 40 s. kwintaal. Tööstuskartul tärkliswabrikuis: 10 s. tärklise kilo ehk 1 kr. 80 s. — 2 kr. 20 s. kwintaal, piirituswabrikuis 2 kr. — 2 kr. 20 s. kwintaal. Tendents kindel.

Eksportjuust noteeriti 106—112 senti kilo.

Juustuhindade noteerimisekomisjoni koosolekul 3. oktoobril määrati eksportjuustule järgmised hinnad: 12-a sort 42 senti kilo, 12-b sort 109 s. kilo, 11-a sort 110 s. kilo, 11-b sort 107 s. kilo ja 10 abc sordid 106 s. kilo. Siseturujuust: shweitsi 95—120 s. kilo, tilsiti 110 s. kilo, backsteini 100 s. kilo, hollandi 100—105 s. kilo ja konserwjuust 135 s. kilo. Tendents rahwuswahelisel juustuturul märgiti kindlana.

Piimanoteering 9—12 senti liiter.

Piimahindade noteerimisekomisjoni esmaspäewasel koosolekul määrati piima hind järgmiselt: 1. waliku piim piimakauplustele 12 ja piimatööstustele 11 senti liiter. 2. waliku piim piimakauplustele 10 ja piimatööstustele 9 senti liiter.

Kaseiin noteeriti 11—13 senti kilo.

Pikema waheaja järele tuldi toime 3. oktoobril börsikomitee juures asuwas sellekohases komisjonis kaseiini hinna noteerimisega. 1. sordi kaseiinihinnaks määrati 13 senti ja 2. sordi hinnaks 11 senti kilo. Eelmine kaseiininoteering toimus 27. juunil ja siis määratt kaseiinile samad hinnad. Tendents kaseiiniturul märgiti waikseks.

Esimene tänavune kinnisvaraoksjon Rakveres.

Esmaspäewal oli Rakvere ringkonnakohtu saalis esimene kinnisvaraoksjon peale suwewaheaega. Müügile oli määratud mitmeid taluseid ja linnakinnisvarasid, kuid ära müüdi waid 6. Wihula wallast müüdi Johannes Weismanni maakoht „Soone nr. A 2", suurus 12,66 ha, mille eest maksis Ludwig Haus 3460 kr. Rakvere linnast müüdi Joosep Saueaugu kinnisvara, mis asub Poska puiestee nr. 25 ja koosneb 538 rtm. suurusest krundist ja elumajast ühes kõrwalhoonetega. Kinnisvara omandas adw. Ferd. Huik 4785 kr. eest. Wao wallast tuli müügile omaaegse riigikogoliikme Jaanus Tasuja (Gustaw Lorents) asutalu Kiltsi asunduses, millise suurus 32,70 ha. Kinnisvara mueks omanikuks sai 11.010 kr. eest A. Nõlwak Tallinnast. Narwast müüdi Julian Danowski 2888 rtm. suurune krunt, asub Rakvere tn. 55, Tartu elanikule R. Kaltenbergile. Auwere-Joala wallast müüdi Jaan Kairo pärandustombule kuuluw 1,48 ha suurune ehituskrunt 1000 kr. eest A. Pahlale Narwast, Paaswere wallast müüdi Marie Järwelti talu rendiõigus 220 kr. eest ja J. Tombachile samast wallast.

Kogugem teateid dr. Jakob Hurda kohta!

Eesti tähtsaimate meeste esirinda kuulub kahtlemata dr. Jakob Hurt, kelle sünnist täitub tuleva aasta juulis 100 aastat. Sel puhul on meie kohuseks seda suurt eestlast, teadlast ja töömeest väärikalt meelde tuletada.

Kuigi J. Hurda tegevusrikkamaist eluaastaist on mõõdunud palju aega, ometi leidub veel isikuid, kes selle suurmehega ise kuidagi kokkupuutes on olnud, ja paljud teated kanduvad suust suhu, kaotamata tõe väärtust. Teiseks on laiali kirjavahetust kas J. Hurdalt või J. Hurdale või jälle on J. Hurdast juttu teiste isikute vahelises kirjavahetuses. Samuti võib leiduda veel isikute mitmesuguseid märkmeid dr. J. Hurda kohta, pilte jne. Isik, kellel vähimatki on J. Hurda kohta käivat, astub tänuväärse sammu, kui toimetab selle vähesegi arhiivi, kus see säilib ja lisandub muule kultuuriloolisele materjalile.

J. Hurda vanemaist ja suguvõsast ja tema noorusajast Põlva kihelkonnas ei ole seni arhiividesse kogunenud kuigi palju teateid. Samuti on lugu tema kooliskäimisega Tartu kreiskoolis ja kroonugümnaasiumis 1853—58. Ka üliõpilasajast 1859—63 ei saa seniseil andmeil konstrueerida üksikasjalisemat pilti. Rohkem on andmeid sellest ajast, kui J. Hurt astus juba avaliku elu tegevusväljale — kuuekümnendail aastail —, ja näit. J. Hurda ja C. R. Jakobsoni vahelise lõhe üle võib ajakirjandusest õige palju ammutada. Kuid ajakirjandus ja J. Hurda enda kirjutused ja kirjavahetus valgustab siiski peamiselt ühte poolt — tema avalikku võitlust ja tema vaateid. Tarvis oleks seda valgustust veel rohkem, kuid palju rohkem oleks veel tarvis teateid J. Hurdast kui inimesest, sest seda laadi teateid on vähe: kuidas ta kannatas või rõõmu tundis oma tööst ja tegevusest, missugused olid mõningate sammude põhjused, mida surveaegadel ei saanud ju tihtipeale esitada, kuidas tundus kuulajaile J. Hurt kantslis ja altaris, kuidas ta sai läbi oma koguduse liikmetega, kuidas oli tema majanduslik elu, perekonnaelu, missugused olid tema eriharjumused jne.

On selge, et vähe on kõigest sellest tänapäevaks säilinud, aga seegi, mis veel leidub, kogugem kokku. Mõndagi peaks olema mälestustes püsinud J. Hurda elust Peterburis (1880—1906), kus teda kui kuulsat meest teravasti silmas peeti. Samuti peaks andmeid leiduma selle kohta, mis J. Hurdast on arvatud peale tema surma.

Eesti Kirjanduse Seltsil on soov koostada ja välja anda suuremat J. Hurda elulugu, mille koostajaks on palutud prof. J. Kõpp. See monograafia nõuab palju eeltöid ja suurt majanduslikku kulu; sellest kõigest saadakse paremini üle, kui käesolev üleskutse leiab vastukõla ja tuleb andmestikku J. Hurda kohta või näpunäiteid, kelle poole võiks pöörduda järelepärimistega jne. Kõik suulised ja kirjalikud teated palutakse juhtida Eesti Kirjanduse Seltsi nimele Aia 19, Tartu, kus nad säilitatakse EKS-i arhiivis, mis moodustab Eesti Kultuuriloolise Arhiivi ühe põhiosa. Soovi korral saadetakse materjal muidugi omanikule tagasi, ilma arhiivi paigutamata. Kõigile kaasaaitajaile ütleme ette tänu.

Eesti Kirjanduse Selts.

Rakvere ringkonnakohus Paides.

Teisipäeval algasid Paides Rakvere ringkonnakohtu kriminaalosakonna 1. astme väljasõidu istungid, mis kestavad neli päeva. Arutusel on 23 suuremat kriminaalasja.

Kohtu koosseisu kuuluvad osakonna esimees K. Eenmaa ja liikmed E. Grünreich ja M. Hurt. Prokuröri kohal B. Nirk ja sekretäriks A. Kirss.

K. Meltsas 3 aastaks wangi.

Teisipäeval oli Rakvere ringkonnakohtus Paides arutusel Türi vekslivõltsija Karl Villemi p. Meltsase, 44 a. vana, süüdistus. K. Meltsas mõisteti kahes asjas kummaski kolmeks aastaks vangimajja.

K. Meltsas võltsis l. a. lõpul Tallinnas kaks vekslit Hans Olevi kui väljaandja nimele, üks 500 ja teine 1500 kr., mille juures käendajateks olid Karl ja Ida Sild Narvast, Johannes Viilup ja keegi Jaan Niinepuu, milline isik osutus väljamõelduks. Ka käendajate allkirjad olid võltsitud. Vekslid diskonteeris Meltsas Rakvere rahaasutustes, kus läksid ka protesti.

Kohtus tunnistas Meltsas end süüdi ja seletas, et tema võltsitud vekslite asjad on sellega läbi. Suurima karistusena olevat saanud 4 a. vangimajja. Otsused kuuluvad koostamisele.

Raske karistus kelmile.

Riho Jüri p. Linask, endise nimega Leinfeld, sai teisipäeval Rakvere ringkonnakohtus Paides karistada 4-a. sunnitööga kelmuse ja varguse eest.

Linask ilmus 8. mail Türi tislermeistri Johannes Steinbergi juure ja kauples enese tööliseks. Samas võttis ta Steinbergilt 4 kr. kohe vajaliste kulude katteks. Järgmisel hommikul oli Linask aga kadunud ja tabati raudteejaamast Tallinna poole mincvalt rongilt. Nüüd selgus, et Linask oli end varustanud ka 12 laudlinaga, mis kuulusid küll teisele, seisid aga Steinbergi juures.

Süüdistusaktist selgus, et Linask oli rohkem kui kolmel korral varguste eest karistatud, neist suuremana 3 a. vangiroodu. Kohtus ta oma süüd ei salanud.

Hobusewaras 5 aastaks sunnitööle.

Kindla elukohata 24-a. noormees Johannes Juuli p. Metsamarti karistati teisipäeval Rakvere ringkonnakohtus Paides 5-a. sunnitööga hobusevarguse eest.

Metsamart, andudes hobusevargustele, hulkus ringi Eestis ja Lätis ja sattus ühel sarnasel retkel 9. sept. 1937. a. Rakke kanti, kust näppas põllul kõies oleva Jaan Vahtra hobuse 400 kr. väärtuses ja kihutas sellega Viljandi. Kaup sobis ja hobune läks müügi teel kellelegi Rebasele poole hinna eest. Mõne aja möödudes saadi hobune kätte ja tabati ka varas. Viimase tabamist raskendas asjaolu, et Metsamart oli omal alal veel tundmatu ja karistamata isik. Selgitati, et tabatul oli hinge taga üle 10 suurema ja vähema varguse. Muu hulgas oli ta toonud Lätist Eestisse kaks varastatud hobust.

Kohus leidis, et tegmist on äritseja vargaga ja määras eeltoodud karistuse, mille juures arvestati veel tema noorust ja ülestunnistamist.

Kiwilõhkumise kursused algawad.

Eelolewal reedel korraldatakse Mäo asunduses Kuusiku talus algusega kell 2 päewal kiwi- ja kännulõhkumise kursus, kus õpetamine toimb teoreetiliselt ja praktiliselt. Samasugune kursus korraldatakse laupäewal, algusega kell 10 hommikul ka Pikaküläs. Õpetusi jagab mõlemal kursusel agr. H. Lipp. Senistel andmetel tõuseb nim. kursustel osawõtjate arw kokku ligemale 60-le, kuid kindlasti suureneb ta weelgi.

Paide täienduskoolile 300 krooni.

Haridusministeeriumi poolt on määratud Paide täienduskoolile seadete muretsemiseks 300 krooni.

Paide naiskodukaitse alustab sügistegewust.

Nkk. Paide jaoskond on sirdunud sügistegewusele, mispuhul toimub eelolewal neljapäewal naiskodukaitse ruumes malewa staabis kooswiibimine. Küülalisena kõneleb kooswiibimisõhtul pr. Kaber Tapalt. Ettekanded on samas ka oma liikmeilt. Iga liige wõib tuua kooswiibimisele kaasa ühe naiskülalise.

Riidepakk warastati põõsast.

Käru wallas elutsew Linda Kaljurand teatas politseile, et tema on pannud oma paki, milles olnud paar siidpesu, 3 naisterahwa kleiti, siidist alus ja peerätt, Käru wallas Määrasmaa talu kohal maantee äärde põõsasse ja läinud ise wäheseks ajaks Käru alewisse. Tagasi tulles olnud pakk kadunud. Warastatud asjade wäärtus oli oli 21.25 kr.

Teeduminister R. Wiitak pühapäewal J.-Jaanis.

Järwa-Jaani põllumeeste seltsi ja J.-Jaani põllumeeste konwendi ühisel korraldusel toimuwal lõikuspühal Järwa-Jaanis tulewal pühapäewal esineb kõnega teeduminister R. Wiitak. Teisena kõneleb samal lõikuspühal E. M. Keskseltsi sekretär pr. E. Samarüütel. Kontserjumalateenistusel Järwa-Jaani kirikus teenib õp. L. Wahter, kuna kaastegewad on solistid pr. Käärik — sopran, hr. P. Laube — tsello, hr. E. Kors — wiinl ja Järwa-Jaani segakoor.

Tulewal pühapäewal toimub lõikuspüha ka Albus. Hommikul toimub sel puhul lõikuspüha jumalateenistus kirikus, millele järgneb aktus seltsimajas, kus kõnelewad dr. agr. A. Miljan ja nõunik O. Wiirsoo. Hiljem järgneb samuti lõikuspüha kooswiibimine nagu Järwa-Jaanisti.

Kaitseliit korraldab wõistlusi.

Eelolewal pühapäewal, 9. oktoobril, toimuwad Esnas Kaitseliidu Järwa malewa jagude wahelised patrullwõistlused, millest osa wõtawad 6 wõistlewat jagu. Samaalalise wõistluse möödunud aastal wõitis Tapa malewkonna Jäneda õppurkompanii jagu.

16. oktoobril toimuwad Paides malewa ükfuste wahelised sidewõistlused.

„Õnn algab homme".

Nendesse sõnadesse on poola kirjanik S. Kiedrzynski kokku wõtnud oma näidendi, milline Eesti Draamateatri ringreisietendusel tuleb Paides ettekandmisele reedel, 7. oktoobril, algusega kell 8 õhtul rahwamajas, põhiidee.

See Leon Reyneli-nimelise kirjanduslikku auhinnaga kroonitud komöödia haarab äritsemise-, spordi- ja armastusekirgi kaasaja tagapõhjal. Näidend on kirjutatud põnewa sisukäigu ning suure südamesoojusega, pingelisteesituatsioonide ning waimuka mõtetetihedusega.

Selle realistlikult sädelewa teose wäärikaks esitamiseks on teater rakendanud oma wastawaalalised jõud. Endist näitlejannat ning hüljatud pereemandat mängib Liina Reiman, spordiwaimustuses plikat Aino Talwi, äritsewat doktoriprouat kehastab — Mari Mõldre, teenijat — A. Tihkan. Meesosalistest mängib spekuleeriwat tööstur-äri-meest Arno Suurorg, kultuurset pariislast — Olew Eskola ja südamlikku rändteatri direktorit — Frants Malmstein.

Näidendi juhtimine on Ed. Türki kogenud kätes ja lawapildi walmistas Pärn Raudwee.

Järwa wõitleb „walge katkuga“.

Järwa Tiisikuse Wastu Wõitlemise Seltsi asutamisest möödub 8. oktoobril 10 aastat. — Selle aja kestel on waadatud läbi üle 18.000 inimese.

1928. a. algul tekkis Paides kavatsus asutada Järva tiisikuse vastu võitlemise seltsi, milleks 20. märtsil toimus linnavalitsuse ruumes seltsi asutamiskoosolek. Kohe selle järele algasid eeltööd ja selts avas oma nõuandla Paides 8. okt. 1928. a., seega 10 aastat tagasi. Kümme aastat on nüüd võideldud Järvamaal „valge katku“ vastu ja tehtud püsivat ning järjekindlat rahvatervishoidlikku tööd, mis ulatub maakonna igasse nurka. Võimatu on siinkohal hinnata seda tööd, mida on teinud selle 10 aasta jooksul selts ja ta nõuandla, kuid kaudselt räägivad sellest arvud. Nii on 10 aasta jooksul arstlikult läbi vaadatud nõuandlas üle 18.000 inimese, on tehtud tuhandeid analüüse ja röntgeni-vaatlusi haiguse avastamiseks. Tegelikku abi on antud seltsi poolt üle 1000 inimesele — küll sanatooriumis ravimise näol seltsi kulul, küll rohtude ja aineline toetuse kujul jne. See kõik ei ole olnud kerge ja väärib meeldetuletamist seltsi ja nõuandja 10-dal märkpäeval.

Töö, mis kümne aasta jooksul tehtud, on mitmekesine ja kaugeleulatuv. Loendamatud on need juhud, kus haigeid on eraldatud tervetest, lapsi haigetest jne. Samuti on hooldatud haigeid ja tehtud profilaktilist tööd tervete seas. Tuhandeid tervishoidl. juhiseid tiisikuse vastu võitlemise kohta on jagatud perekondadesse, on peetud samasuunalist ulatuslikku kirjavahetust kogu maakonna ulatuses ja korraldatud 54 selgituskõnekoosolekut maakonnas ja linnades. Neist koosolekuist on osa võtnud umbes 15.000 inimest. Seltsil töötab pidevalt öde maakonnas ja linnades.

Selgeima hinnangu sellest tööst saab vahest siiski nõuandla juhataja dr. Leisneri sõnadest, kes meie lehele seletab muuseas alljärgnevat:

„Ei ole kerge see töö,“ ütleb dr. Leisner, „sest igapäevane tervishoid on ala, kus iga kodanik nii palju kergemeelsust näitab. Kuid püsiv töö kannab ikkagi tagajärgi. Raske on eriti tiisikuse ala veel selle tõttu, et see haigus nõuab vaikselt oma ohvreid — täna ühe siit, homme mujalt ja ülehomme hoopis teisalt. Nõnda aastast aastasse, ilma et see iga päev näiliselt silmade ees oleks! Aasta kokkuvõte aga näitab, et meil Eestis, piltlikult öeldes, iga kuu veereb manalasse rong, mis koosneb viiest vagunist, igas vagunis 42 inimest... Ja aastast-aastasse sünnib see hävitus!!

Tiisikusevastase võitluse püsiva töö tulemusena on see arv nüüd näitamas püsivat vähenemist, kuid ta on suur veel küllalt ja nõuab edaspidist järeleandmata tööd selles suunas.

Meie selts on senini 10 aastat seda perekondlikult, seltskondlikult ja riiklikult tähtsat rahva tervishoiu tööd suutnud teha vaid tänu sellele, et seltsi on abistanud majanduslikult tõhusalt omavalitsused, seltskond ja riik oma toetustega iga aasta. Selts loodab, et ka edaspidi ei keelduta seda toetust andmast meie rahva tervishoiu ühe tähtsama ja ka raskema ala edaspidiseks korraldamiseks.

Seltsi juhatus avaldab kõigile üksikisikuile, seltskonnale, omavalitsustele j. t. tänu senise toetamise ja lahke kaastöö eest meie ühises töös!“

„Woog“ alustab tegewust.

„Woo“ tegelaskond asus kewadel teatawasti õppima F. Pettai juhatusel R. Blaumani „Rätsepad Sillamatsil“, mille etendus Paides pidi olema sügisel. Nagu nüüd kuuleme, alustab „Woog“ tegewust 22. okt., millal rahwamajas tulebki eelnimetatud tükk ettekandmisele. Lawastuse wiimistlemiseks tahetakse kutsuda kohapeale enne weel mõni tuntum lawastaja. Samuti loodetakse, et ka eelolewal hooajal wõimaldub korraldada näitekursust.

Parimaks laskurits A. Rupp.

Järwa-Jaanis toimus Koeru ja J.-Jaani malewkondade waheline laskewõistlus.

Möödunud pühapäewal toimusid J.-Jaanis Kaitseliidu Koeru ja J.-Jaani malewkondade wahelised laskewõistlused, millise esmakordse malewkondade wahelise duelli wõitis J.-Jaani malewkond 62-punktilise ülekaaluga.

Wõisteldi kolmel alal: punkti- ja lahingilmelises laskmises sõjapüssidest ning wäikekaliibrilisest püssist, kusjuures igal alal kumbagi malewkonda esindas 10-meheline laskurgrupp. Punkti- ja lahingilmelises laskmises tuli wõitjaks J.-Jaani mlwk. grupp, kuna koerulased wõitsid wäikekaliibrilisest püssist laskmises. Individuaalselt tulid wõitjaiks: punktilaskmises W. Bäären, J.-Jaani — 236 silma, lahingilmelises laskmises J. Soo, J.-Jaani — 80 silma ja wäikekaliibrilisest püssist A. Rupp, Koeru — 268 silma. Kõigil aladel kokku osutus parimaks laskuriks A. Rupp, kes wõitis ka wastawa rändauhinna.

Muide olgu märgitud, et seekordsele wõistlusele, mida tulewikus tahetakse kujundada traditsiooniliseks, oli nägusaid rändauhindu wälja pandud Kaitseliidu Järwa malewa pealikult, Wõhmuta, Wäinjärwe ja Kapu wallawalitsustelt.

Wõistluste lõpul toimus õhtul omawaheline kooswiibimine ja auhindade üleandmine.

Kaks diplomeeritud agronoomi Järwamaale.

3. skp. kaitsesid Tartu ülikoolis oma diplomitöid heade hinnangutega Järwamaa maatulunduskonsulent agr. Herman Lipp ja Järwa-Jaani maatulunduskonsulent agr. Ants Saar.

„Ugala“ weel kord „Juuraku Huldaga“ Järwamaal.

Mäletatawasti sai „Ugala“ ringreisi puhul „Juuraku Huldaga“ Järwamaal kõikjal suure menu osaliseks. Wastu tulles kohtadelt tulnud rohketele soowiawaldustele „Ugala“ on nüüd otsustanud anda „Juuraku Huldaga“ weel kord etendused 7. okt. Ambla ja 8. okt. Järwa-Peetris. Algus mõlemas kohas kell 9 õhtul.

Arwustused on kõikjal wõtnud tüki wastu heakskiitwalt ja seda sugugi mitte põhjuseta. „Juuraku Hulda“ on kirjutatud terawa ja tabawa sulega, ta on kirjutatud laiadele rahwahulkadele ja eriti — naistele. „Ugala“ lawastaja on teinud tüki kallal tubli tüki tunnustuswäärset tööd ja selliseua walmistab „Hulda“ jälgimine naudingukülalse õhtu.

Waras wiis kaabu ja tühjendas taskud.

Käru tuletõrjeühingu Kullimaa kogu seltsimajas warastati Uue-Wändra walla elanikul Kaarel Raudweel wihmamantli taskust pruunist nahast kindad ja tasku-elektrilamp ning jamast mustjashall kaabu. Kogukahju 13.50 kr.

Määrati kaks õpetajat.

Haridusministeeriumi kooliosakond on määranud Rakke algkooli õpetaja kt-ks Heino Raimeti ja Jäneda algkooli õpetaja kt-ks Felicia Sootemäe.

Türi uudiseid.

Aianduskeskkool tellis Hollandist 1000 lillesibulat. Aianduskeskkool on tellinud Hollandist üle tuhande lillesibula. Neid kasutatakse aianduskeskkooli 3. klassi talwistel praktilistel töödel, et õpilastel oleks wõimalik omandada mitmekesiseid praktilisi teadmisi lillekaswatuse alal. Lähemal ajal tellitakse mitmesuguseid lillesorte Belgiast ja Taanist ning Saksamaalt puhtaid roosiide sorte.

Türi aiandusringile waliti uus assistent. Haiguse tõttu lahkus Türi põllumeeste seltsi aiandusringi assistendi kohalt Peeter Agard. Wiimase asemele waliti nueks ringi assistendiks Gustaw Pärna.

Lahingwäljaõppewõistlusel tuli esikohale Käru komp. jagu. Pühapäewal toimus Lokuta metsas Türi malewkonna jagudewaheline lahingwäljaõppewõistlus peawahekohtuniku ltn. Paide juuresolekul. Wõistlus toimus raskel murdmaastikul 1 km pikkusel maa-alal. Wõitjaks tuli Käru kompanii jagu, kes saawutas üldsummas 75,5 wõidupunkti, teisele kohale tuli Laupa üksikrühma jagu 63,5 punktiga. Esikohale tulnud Käru kompanii jagu esindab Türi malewkonda malewa lahingwäljaõppewõistlusel 9. okt. Käru jagu omandas Türi paberiwabrikult wäljapandud rändauhinna — kaitseliitlaste kuju, mille andis üle ltn. Paide. Wõistlustele järgnes naiskodukaitse korraldusel ühine eine staabi ruumes.

Leiud notawad omanikke. Wiljandi tänawast raudteeüleseidukohalt leiti paberipakk, milles olid ühed pruunist nahast ja ühed mustast nahast meesterahwa kindad ning kaelaside. Särewere wallast Rae metsa wahelisel teelt leiti wasaku jala uus säärsaabas.

Aianduskeskkooli klassikatse-laskmise tagajärgi. Aianduskeskkooli 3. klassi meesõppuritele korraldatud riigikaitseliste õppuste lõpul toimunud klassikatse-laskmistel saawutasid w.-kaliibripüssist paremaid tagajärgi: 1) A. Adler — 113 s., 2) E. Ratas — 110 s., 3) W. Toome — 105 s. ja 4) K. Soowäli — 100 s. 14 osawõtjast sooritas E. Laskurliidu 2. klassi katse 11 poissi. Esikohtadele tulnutele jagati wälja Haridusministeeriumi auhinnad.

Aianduskeskkooli parimad õpilased. Õppetöö aianduskeskkooli 2. ja 3. klassile algas esmaspäewal peale suwist praktikat. Õppetöö algust tähistati wastawa aktusega, kus koolijuhataja J. Witsut teatawaks tegi paremini edasijõudnud õpilaste nimed, kelledele olid nähtud auhinnad kooli poolt. Parimaks õpilaseks osutus Alli Süwalepp 3. klassist (auhinnaks Inglise-Eesti ja Eesti-Inglise sõnaraamatud), teisele kohale tulid Ewe Runkel 2. kl. ja Karl Soowäli 3. kl. (auh. Inglise-Eesti sõnaraamat). Järgnewalt olid paremateks õpilasteks 3. kl. õpilased Ludmilla Wiires, Arwed Adler ja Ants Sulg (said auhinnaks igaüks E. Muugi Eesti õigekeelsuse sõnaraamatu).

Tapa sõnumeid.

Tapa malewkonna allüksused wõistlesid lahingwäljaõppes. Pühapäewal korraldati Kuru küla rajoonis jao lahingwäljaõppe wõistlus k.-l. Tapa malewkonna allüksustele. Esimesele kohale tuli Jäneda õppurkomp. 2. rühma 1. jagu 59 punktiga, 2) Aegwiidu üksik. 2. jagu — 56 p. (oli Jäneda õp. k. jaost parem, kuid trahwipunktide tõttu laskmises jäi teiseks), 3) Lehtse komp. 1. rühma 1. jagu — 49 p., 4) Tapa komp. 2. rühma 1. jagu — 45 p. ja 5) Ambla komp. suuskjalgr. rühma 2. jagu — 45 p.

Algkooli õpilane wiidi wägiwaldselt ära kooli ukse eest. Tapa algkooli õpilaste meeli hoidis wiimaseid päewi ärewil ühe õpilase äraküüditamine algkooli läwe eest. Nimelt wiis Tamsalus elutsew August Uudeküll wägiwaldselt algkooli eest tänawalt ära oma 8-aastase tütre Eewi, kelle kisa häiris kogu õpilaskonda. August Uudeküll elab juba mitu aastat oma naisest lahus ning tütar Eewi elas ema Marie Uudekülli juures Niidu asunduses. Kuna aga M. Uudeküll oli mehe wastu esinemud W.-Maarja kohtus laste kaswatusraha nõudmisega, tahtis mees wähema tütre oma juurde wiia, milleks walwas parajat momenti kooliteel.

Leiti m. aastal warastatud mantel. Tapa krim.-politsei leidis läbiotsimisel Lehtses elutsewa Anna Räimi juurest mantli, mis möödunud aasta oktoobrikuus warastati walewõtmega sissetungimise teel W. Astanini kauplusest Tapal. A. Räim wäidab, et ta mantli ostnud. Asja selgitamiseks kestab juurdlus.

Kaks warast paigutati wanglasse. Septembrikuu algul warastati Tapalt, restoran „Nordi“ eest tänawalt Saksi wallas elutsewa Rud. Wainjärwe jalgratas. Tapa krim.-politsei selgitas juurdlusega, et warguse on toime pannud Nõmküla wallas Karkusel elutsew Ferdinand Ussalu, kes waremalt korduwalt warguste pärast karistatud. J. Ussalu wõeti wahialla. Jalgratast pole seni weel leitud.

Teiseks wõeti wahialla ja paigutati Rakwere kohtu-uurija korraldusel wanglasse Lehtse wallas Põriki külas elutsew Paul Rausberg. P. Rausberg teenis sulasena Oskar Wöölmanni talus ja oli samas naabruses elutsewalt Härm Wellemäelt warastanud hobuse rakendusrihmu ning Johanna Rohusaarilt kanga, millised läbiotsimisel leiti Rausbergi juurest. Rausberg on waremalt warguste pärast korduwalt karistatud.

Tuleb laskewõistlus üleajateenijate ja kaitseliitlaste wahel. Käesolewal kuul, arwatawasti 23. skp., korraldatakse Tapal kaitseliidu Tapa malewkonna ja soomusr. rügemendi üleajateenijate laskespordi klubide wahel laskewõistlus sõja- ja sportpüssidest.

Jänesejaht algas. Pühapäewal algas jäneste laskmise hooaeg, mida Tapa jahimehed kasutasid ilusa ilmaga rohkesti. Kokku toodi esimesel jahipäewal metsast ära 9 haawikuemandat.

Jultunud wargus raudteemajas. Rdt.-majas nr. 185-b elutsew Woldemar Talu awaldas Tapa kriminaalpolitseile, et 2. oktoobril on keegi tundmatu mees warastanud tema korterist päise-päewa ajal 41 kr. 90 snt. raha. Warast oli näinud Talu 9-aastane poeg, kes aga tundmatut kartes majast wälja jooksis. Ka wiibis warguse ajal toas haige wanainimene, kes aga arwates, et toas talitawad oma inimesed, woodist üldse pead ei tõstnud.

1. OKT.

algas aasta viimane veerand.

Maailm on ärevam kui kunagi varem.

Nüüd tellib iga järvamaalane tingimata

„Järva Teataja“

aasta lõpuni.

„Järva Teataja“ ei tee kõmu, vaid valgustab täpselt ja asjalikult olukordi.

Aasta lõpuni ainult Kr. 1.90

Taksoautode tarvitajad

Uus voolujooneline eriti mugav Inglise Vauxhall tõld sõiduauto

J-234 saadaval igal ajal sõitudeks.

Korralik juhtimine ja mõõdukas tasu on alati Teie rahulolu kindlaks tagatiseks. Telef. 158 — Paides, Pikk 47. — Tel. 158.

Suurima lugupidamisega omanik **V. Pent.**

„UGALA“ RINGREIS

„Juuraku Hulda“

H. Wuolijoe komöödia 7 pild.

Reedel, 7. okt. Amblas.

Laup., 8. okt. Järwa-Peetris

Algus kell 9 õhtul.

Elektrilokke

oktoobrikuu jooksul

teeme odavasti, 150 senti pea.

Diplom. juuksur „Aino“ Paides, Pärnu 11.

Ühistegelik kindlustusselts soowib

kaastöölisi Järvamaal.

Kaastöö seisab kinnis- ja wallaswarade elu- ja loomade kindlustustes ning kindlustusmaksude wastuwõtmises. Kaastöölistele maksetakse tasu kindel % rahalisest läbikäigust, kui töötatakse körwaltegewusena. Elukutselistele peale %% kindel palk. Soowiawaldused ühes elulookirjeldusega saata Paide, hotell „Grand“ „Kindlustustegelane“.

2. okt. läks kaduma Karinu-Kuusna ümbruses must kollase jalgadega

hagijas.

Kaelas Wääisa walla registr. märk. Leidmisel teatada J.-Jaani, telef. 37, Tõnis Saar.

Kabinett tiib-klaver müüa,

firma „Diederichs“. Näha iga päew kell 2 ja kell 8 õht. Paides, Turg 17. Thomson.

A.-ü. „Ühiselu“ trükk, Tallinnas.